

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

РЕЛИГИОЗНО -- ПРОСВЕТНИ ЧАСОПИС
ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

Књига I — свеска 4.

У ПОЖАРЕВЦУ

1933

С БЛАГОСЛОВОМ
Његовог Преосвештенства Епископа Нишког
и администратора Браничевског
Господина Јована.

мил. др. МБ

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

РЕЛИГИОЗНО — ПРОСВЕТНИ ЧАСОПИС
ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

В л а с н и к
Црквени суд Епархије браничевске
Уређује одбор

†
ЈОВАН

По милости Божјој православни епископ нишки приликом свог устоличења шаље свештенству оба реда и народу епархије нишке архијерејски благослов и поздрав:

Благодат вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа
(I. Кор. 1, 3)

Драга браћо и децо,

По милости Бога Оца и Господа нашег Исуса Христа, а благодаћу Светога Духа који устројава Цркву Христову и поставља њене епископе (Дел. ап. 20, 28), ево свечаног момента кад сам уздигнут на трон епископа нишких. Нека је хвала Св. арх. сабору и његовом претседнику Свјатјејшем Патријарху нашем Господину Варнави који ме, руковођени Духом Светим, нађоше достојним и изабраше да заузем овај архијерејски трон. Нека је дубока и искрена благодарност Његовом Величанству, нашем љубљеном Краљу Александру, што се са овим избором сагласио и потврдио га.

Ја сам у Нишкој епархији рођен, у њој добио основно и гимназиско образовање, у њој отпочео свој јавни рад као учитељ и свештеник. Из ових крајева отишао сам као свештеник а враћам се као епископ. Али не долазим као новоизабрани архијереј. По Божјој милости и благодати неко време, као новоизабрани епископ, управљао сам Епархијом у Војводини Св. Саве, на чијем су трону некад седели: Сава II, синовац Св. Саве; Свети Василије, велики Божји угодник и светитељ острошки, и други чу-

вени архијереји. Божја је воља била те сам у последње време заузимао столицу обновљене Светосавске епархије браничевске, служио у знаменитим краљевским задужбинама и за кратко време са великом љубављу и успехом делао и стекао велики број сарадника од којих се не могу равнодушно растати.

Ко може бити равнодушан, кад се растаје од великих народних светиња? Ко може бити равнодушан, кад се растаје од великог броја својих добрих духовних синова и кћери који га цене и поштују и његових се савета и Божјег закона придржавају? Ко може бити равнодушан, кад се растаје од великих започетих послова на којима је са љубављу радио и чијем се успеху надао? Но, ко би се могао противити вољи Божјој, одбити пажњу и благонаклоност највиших црквених и државних власти и не рећи заједно са Св. ап. Павлом: „О дубина богатства и премудрости и разума Божјег! Како су неиспитљиви судови Његови а неистражљиви путеви Његови? Од Њега, кроз Њега и у Њему је све“ (Рим. 11, 33—36). Њему нека је слава во вејеки. Јер човек каже а Бог располаже. Зато сам се и ја покорио вољи Божјој, и одазвао се позиву наше Свете Цркве. Ево ме данас међу вама, да свесрдно предузнем крмило Епархије нишке, да са овога светог места свима упутим први архипастирски поздрав, очински савет и Божји благослов.

Горди град Ниш, наша резиденција, је не само од најдревнијих места у нашој Отаџбини, него је место које је од најстаријих времена имало значајну улогу. Он се може поносити не само својим старинама и својом прошлошћу, него још више својом знатном улогом у свима временима. Он је не само град првог хришћанског цара св. Константина и његове мајке св. Јелене, него је град славних Немањића. Он је град храбрих Синђелића. У њему је не само црква Немањића, него су у њему „Ђеле-кула“ Синђелића и костурница најновијих свештеномученика. Његова улога и његов значај нису ни у садашњости ни у колико ни мањи ни спореднији.

Од најстаријих времена Ниш је био духовни центар за своју околину. У историји Хришћанске Цркве не треба тражити кад је установљена Епархија нишка, него кад је није било. Неће се претерати, ако се каже, да је Ниш од почетка, кад је почело да се у овим крајевима шири хришћанство, био епископска резиденција и духовни центар своје околине. Данас Епархија обухвата многе знатне цркве и манастире, многе знамените градове наше прошлости и садашњости: Крушевац, престоницу цара Ла.

зара; Пирот, град војводе Момчила; Лесковац, наш Манчестар; Прокупље са знатним местима из доба Немањића и многе варошице и знатна села, Сви најстарији па до најновијих споменика показују колико је у овим крајевима духовни жавот у прошлости бујао и напредовао, колико је сада верски живот развијен и колика је љубав према нашој Св. православној Цркви, вери, народу и Отаџбини. Епархија нишка одликује се колико својом славном прошлошћу, својом величином и многољудношћу још више преданошћу њених синова и кћери нашој Св. православној Цркви, њиховом ревношћу, штедљивошћу побожношћу, и истрајношћу.

Та славна прошлост у којој је наша Св. православна Црква и у овим крајевима имала водећу улогу, верност и оданости овдашњег народа Св. Православљу, његово поштовање црквених претставника и достојанственика у прошлости и садашњости привукли су и мене овој мојој рођеној груди. Сматрам пак да су ми меродавни фактори, бирајући ме и утврђујући за епископа нишког, указали велику част и поверење. Са вером у Бога то ће ми бити главни потстрек у вршењу моје свете службе.

На земљи је главни задатак свакога човека да служи. Сви су људи на земљи слуге. Син човечији није дошао на земљу да поквари закон или пророке, нити је дошао да му се служи, него да испуни закон, да он служи и да да живот свој у откуп за друге. (Мат. 5, 17 и 10, 45). Ко хоће да буде први, мора да буде свима слуга (Лук. 22, 26. Мар. 19, 43—44). На небу се благује а на земљи се служи. Службом на земљи задобија се царовање на небу. Ко не служи, он не употребљава свој талент, не употребљава своје богатство нити показује своје способности. Таквог човека нико не цени и не поштује ни на земљи ни на небу. Христос цени људе не по положају који заузимају ни по богатству којим располажу, него по служби коју врше и како је врше.

Други је наш важни задатак да познајемо онога коме служимо, да познајемо јединога и истинитога Бога и кога је Он послао — Исуса Христа, јер је то живот вечни (Јов. 17, 3); да идемо путевима његовим, јер је Христос пут истина и живот и нико не може доћи к Оцу до кроз Њега (Јов. 14, 6). Он нам показује пут спасења, служи за пример и верне своје жртвама својим уводи у вечни живот, у небеско царство. Ко иде за њим неће лутати у мраку. Зато се псалмопевац молио Богу: „Покажи ми, Господе, путове своје, и научи ме ходити стазама твојима“ (Пс. 25,4) Упути ме, Господе, на пут свој и води ме правом стазом поради

оних који ме вребају (Пс. 27,11). Покажи ми, Господе, пут свој и ићи ћу у истини твојој (Пс. 86,11). Благо свакоме који се боји Господа, који ходи путовима његовим. (Пс. 128,1).

Иако ја преузимам нову дужност, ја не преузимам нову службу, нити имам ићи новим путевима. Помоћу Божјом имам служити Богу Оцу и Господу и Спаситељу нашем Исусу Христу прав. Цркви, нашем љубљеном Краљу и Отаџбини, којима сам и до сада служио. Имам познавати и извршивати закон Божји који сам и до сада познавао и извршивао. Имам ићи истим путевима Господњим којим сам и до сад ишао. Ипак, тешки крст управе славном и Богомчуваном епархијом нишком не могу преузети равнодушно, јер сам свестан колике се одговорности примам да будем светилник стотинама хиљада људских душа и да за све њих дам одговора на великом и страшном суду Божјем; јер сам свесан колике се наде на мене полагају а каква су тешка времена у којима живимо и радимо. Заиста, данас нико не спори да је вера општа појава код свих људи, свих народа и свих времена. Нико од нас Срба, не спори да је наша вера и наша Српска православна Црква у нашој прошлости имала спасоносну улогу. Но, ми сада живимо у времену када стоје један према другом не само различна схватања хришћанства, различни верски правци и погледи, него кад се и сама вера, њене истине, њена неопходност и потреба па чак и њено право постојања сумњичи. Ми данас можемо чути неповољна и нетачна мишљења не само о Цркви и њеним претставницима, него и о вери и њеној излишности. Некада је Црква имала такву моћ да је давала тон и правац животу како појединаца тако и целог друштва, домаћим и јавним пословима, вештини, науци и васпитању па чак и политици. Данас нису ретки случајеви и појаве да се вера потискује, да се Црква меће у позадину. Није реткост чути да су наша напрезања да нашој православној вери дамо нове снаге, да нашој Православној Цркви дамо нов живот, само узалудни напори и безуспешни покушаји да се за ново цветање и доношење плодова освежи једно у сржи угинуло и осушено дрво. Под утицајем оваког размишљања термометар данашње религиозности не пење се тако високо, како је некада било. Цео живот и рад постао је више световњачки, више управљен земаљским потребама и циљевима. Многи мисле да су тежиште и циљ живота потпуно на другом месту, само не у Цркви и вери. Друга а не верска питања интересују данашње материјалистичко друштво. Ток духовног живота, мисли и тежње данашњих људи иду другим правцем,

јер се сваки више бави политичким, друштвеним и другим потребама и невољама него ли верским и црквеним.

Чиме ћемо ми то нападати, а чиме бранити?

Свако време има својих нарочитих задатака, свој нарочити карактер. Ни једно време не може подједнако да учини у свима областима и да буде свагда подједнако стваралачко. Што је правац нашег савременог живота упућен његовој спољашној материјалној страни, то су опет важна питања као и питање и задаци вере и Цркве. Сва су пак та питања скопчана са општим циљевима човечанства.

Заиста, у оваквим приликама може се догодити да многи пропадне у вртлогу рада и свакодневних брига. Може се десити да уздисаји к Богу могу бити надјачани хуком и лармом спољашњег света. Но, оно што припада човечијој природи, оно што је њен саставни део не може бити уништено или ућуткано. Због тога нам баш у данашњем времену пада у очи појава да поред религиозно-верске равнодушности и умртвљености многи побожни људи манифестују, објављују своја верска расположења као никада до сад, старају се и довијају да потврде стару истину. Потреба вере, дакле, јавља се сама по себи. Знање математике, филозофије и природних наука не може подмирити ту потребу. Дух човечији не може бити лишен вере, он се не задовољава оним што му дају разне науке. Ту потребу још више појачава неспокојство човечјег живота и зависност човека од непрорачунљиве Божанске моћи. Као што жедни јелен тражи извор свеже воде, тако и ожалашћени човек тражи вером у Бога Божански извор утехе. И заиста, док човек над собом види духовни закон и докле га у себи носи; док има савести, која га опомиње и кажњава; док има моралног закона, који га уздиже; док познаје осећање неправде и бол покајања, дотле се ни мисли о Богу не може ослободити.

Овако стање и дух садашњости утицао је и на верски и морални живот у нашој Српској православној Цркви. Као последица тога у многим местима појављује се место вере безверје; место слоге и љубави мрзост, неслога, свађа, завист међу браћом, непоштовање и непослушност према старијим па чак и према родитељима, непоштовање и омаловажавање црквених закона и власти, неиспуњавање закона Божјег и отступање од њега; неодржавање: поста, молитве, исповести, причешћа, псовка, хула на Бога, непоштовање брака и брачног друга, равнодушност према нашој Светој српској православној Цркви, па и отпадништво од

ње. Зато настаје место надања на Бога и Божју помоћ очајање, опадање народне снаге, потчињавање себе људским страстима и немоћима.

Из ових разлога задатак наше Цркве, нашег свештенства и наших верних синова и кћери, а зато и наша служба у данашњем времену нису ни у колико ни мањи ни лакши. И када ја не бих дао сана очима својим ни веђама својим дрема, тешко да бих свима дужностима у потпуности могао одговорити и у свима срцима поверених ми душа наћи места Господу и стана Богу својему (Пс. 132 4-5). Зато се, ступајући на престо епископа нишких, обраћам Господу Богу молитвом: да ме у мојој тешкој служби и многобројним дужностима не лишава милости и помоћи своје, да не пусти да паднем у искушење (I Кор. 10,13); већ да ми да снаге: да остатак свога живота проведем с вама; да све своје моћи употребим на добро своје пастве нашег Светог Православља и наше крвљу с течене Отаџбине; да своју св. службу и своје дужности могу извршити на задовољство свију вас; да могу ићи путевима Његовим и бити достојан наследник својих претходника.

Обраћам се подручном свештенству монашког и мирског реда, као својим најближим сарадницима, непосредним делателима у Винограду Господњем, посланицама Христовим. У сваком народу је свештенство најважнија група људи. Свештенство је со земљи, видело свету, тврђава вере, љубави и надања (Мат. 5, 13-15), чувар дома Господњег, Цркве Христове. Зато се често каже: какво је свештенство једног народа, такав је народ; какво је свештенство, таква је и Црква.

Свештеничка служба је најсветија, најидеалнија, најсавременија а друштву људском најпотребнија. Свештенство врши најсветије тајне Божје и као сејач проповеда најистинитију и људима најпотребнију науку Божју о вери, о љубави, о миру и о слози; мири завађене, теши ожалашћене, храбри изнемогле, моли се Богу за праведнике и за грешнике; праведнике храбри да у свом богоугодном животу истрају, грешнике зове показању, оправдању и очишћењу; старце и изнемогле теши, храбри и упућује; децу учи хришћанским врлинама, побожном животу, послушности и поштовању родитеља и старијих. Да би свој рад развило, свој утицај појачало и да би могло бити свима све, свештенство образује друштва побожних и благочестивих људи. Свештенство управља и душама људским и за њих даје одговора на Великом и Страшном суду Божјем. Зар од ових дужности има идеалнијих и савреме-

них? Зар од ове службе има светије и божанственије? Ко у данашњем друштву има оваку дужност и оваку свету и идеалну службу?

Али се светост и идеалност не састоји само у речима него и у делима. Јер је свештенство углед вернима не само у речи него и у животу, у духу, у вери и у чистоти (I Тим. 4, 12). Његова добра дела светле и њима се слави отац наш који је на небесима (Мат. 5, 16). Да би празне душе људске испунило љубављу, вером и науком Христовом, свештенство мора у учењу и проповедању грмети а у свом животу и раду светлити. На њему мора све да проповеда и срце и уста и живот и понашање.

Зато, драга браћо, да би познали путеве онога који вас је послао и да би му искрено предано служили, читајте Свето писмо, св. каноне, друге црквене прописе и богодуховене књиге. Размишљајте о њима и дан и ноћ, али не како да их изиграте, него како да их испуните. Држите и творите све како је у њима написано. Јер ћете у томе наћи снаге и упуства, тада ћете бити срећни на путевима својим и у служби својој и тада ћете напредовати. (Ис. Нав. 1, 8) Ако не читаш свете књиге, ако се не усавршаваш у служби својој, у речима и у делима својим, знај да ћеш бити слепи вођа слепих а ако слепац слепца води, оба ће у јаму пасти (Мат. 15, 1). Истина да вера и Црква имају велики број непријатеља, од којих је највећи дух данашњег материјалистичког времена. Али Ви имајте на уму речи Спаситеља: „Не бојте се, јер ја победих свет“.

Обраћам се учитељима и наставницима наше деце и наше омладине, јер су се послови свештеника и учитеља увек допуњавали и били од узajамне користи: Цркви и Отаџбини нашој.

Обраћам се преставницима црквених општина, који су сарадници Наши и нашег свештенства у питањима одржања и унапређења и прибирања срстава потребних нашој Цркви да може одговорити задацима својим. Вршите и ви, браћо, дужности своје и служите Св. Цркви нашој, како то одговара светињи и угодницима Божјим којима су посвећене. Како ви своју дужност вршите тако ће и вас Господ Бог наградити.

Обраћам се свима државним, самоуправним, хуманим и просветним установама и свима побожним и благочестивим синовима и кћерима наше Свете Цркве. Благодат вам и мир од Бога Оца и Господа Исуса Христа; да сви сложено удвостручимо и утростручимо ревност своју, према нашој светој вери и Цркви Православној, у љубави према Богу и ближњем, у вршењу свете службе наше ради добра наше Свете православне Цркве, Краља и Отаџбине, да би и нама Господар на дан Великог и Страшног суда

рекао: „Добро, слуго добри и верни! у малом био си ми веран над многим ћу те поставити; уђи у радост Господара својега“ (Мат. 25, 23).

Поздрављајући све вас од маленог до великог и од сиромашка до богаташа Христовим миром, долазим вам као што долази свој своме пун вере, љубави и наде да ћете на мој очински поздрав одговорити синовском љубављу, да ће наша узајамна љубав и слога бити непоколебљиви и да наши заједнички напори на добру наше Цркве неће бити узалудни. Љубав и поштовање који ми се указују биће ми највећа награда и потстрек за мој некористољубиви рад. Нека би нас Господ Бог благословио, упутио путевима Његовим и обдарио милошћу својом и благодаћу Духа светог.

Мир вам!

Амин.

11/24 септембар 1933 год.
Ниш.

Ваш молитвеник,
Епископ Јован.

Манастир Витовница.

— Свршетак —

в) Каменово, Кнежица, Старчево и Трновче такође једна парохија, коју је држао свештеник Арсеније Поповић од 1837—1814 (Трновче је имало и своју капелу).

г) Дубочка, Рашанац, и Прибица, сва три села била су парохија Петра Поповића од 1837—1843 г.

д) Витовница, Стамница и Бистрица били су једна парохија али како се види из речених протокола ова парохија није увек имала мирског свештеника као и друге, него су је опслуживали монаси из Витовнице. Тако знамо да ју је, опслуживао Константин Вујић, сабрат и управитељ манастира Витовнице од 1837 до 1838 год. а после се њега помињу други јеромонаси. Братија је до краја XIX века опслуживала села: Бистрицу, Стамницу, Витовницу а често и Мелницу¹⁾ Овде ћемо навести сва сачувана

¹⁾ Овим селима и сада манастирска црква служи за богомољу, — и Ратковић каже да су 1733 г. чељад из села: Кула, Црљенац и Вел. Село долазили у Витовницу да се моле Богу, јер нису имали друге богомоље пошто је црква у Црљенцу била у рушевинама и тек је св. Трпеза још била на своме месту сачувана.

имена управитеља и братије овог Манастира од 1837 до сада Њих имамо педесет и пет и следују овим редом:

<i>Константин Вујић 1837 г.</i>	Максим
<i>Исајије Стошић 1841—1844</i>	Рафаило Лазаревић
Јованикије Јовановић	Герасим
<i>Стефан Михајловић 1844—1861</i>	Леонтије
Симеон Николић	Варнава
Стефан Ковачевић, протосинђел	Никифор
Елиwfерије Јаковљевић	Сава Лаповић 1866—1896
Симеун Георгијевић	Јаникије
Полихроније Поповић	Тихон
Кирил Милошевић	Лазар
Серапијон Георгијевић	Макарије
Прокопије Ђорђевић	Јулијан
Алекса Илић	Атанасије
Сава	Мелентије
Јован Павловић	Хрисант
Гедеон	<i>Методије 1896—1902</i>
<i>Хаџи Стефан Бојовић 1861—1866.</i>	Андроник, Рус
Милутин	<i>Мојсије 1925—1927</i>
Атанасије	Евгеније
<i>Никон 1902—1909</i>	Јанићије
Амфилохије	<i>Милентије 1927—1928</i>
Јаникије	<i>Павле 1928—1931</i>
<i>Дамаскин 1909—1911</i>	<i>Димитрије 1931 до сада¹⁾</i>
<i>Исајије 1911—1915</i>	Митрофан
<i>Михајило 1918—1921</i>	Авакум
<i>Пајсије 1921—1924</i>	Засим
<i>Јувеналије, Рус 1924—1925</i>	
Пахомије, Рус	
Јован	

Од управитеља манастира Витовнице нарочито су заслужни за овај манастир и за Српску православну цркву и за српски народ: Макарије, Данило, Стефан Михајловић, Хаџи Стефан Бојовић Сава Лаповић, Методије, Никон Дамаскин и др. Макарије је живео у најтежим данима које је до сада преживео српски народ а то је оно време после пада Смедерева, 1459 г. до обновљења Пећке патријаршије 1557 г. Макарије се помиње као игу-

¹⁾ Подвучена имена били су управитељи манастира Витовнице у означеном времену.

ман и управитељ овог манастира исте године када је Макарије Соколовић обновио Пећку патријаршију, даље се о њему не зна тако рећи, ништа. О другим управитељима манастира после Макарија до Данила нема се скоро ништа рећи сем да се помињу у своје време. Данило је живео у много повољнијим приликама за Хришћане него његови претходници, т. ј. он је управљао ман. Витовницом за оно време, када су сви крајеви Пожаревачким миром 1718 год. ослобођени од Турака. Он је према савременом извештају Максима Ратковића много унапредио манастир и у њему завео добар ред. Он је био родом из Ресаве, рукоположио га је Мојсије Петровић, митрополит београдско карловачки 1713 24 јуна, братија су му били, јеромонах Снуврије из Будима и два ђака: Петар Огњеновић и Гаврило Рајковић¹⁾.

После Данила опет за читавих сто година не знамо ко је управљао овим манастиром и шта се је све с њиме збивало. *Из њушешесѣвија Јоакима Вујића знамо да је постојала управа манастира 1826 г. али не знамо ко је био управитељ све до Константина Вујића 1837 г.* После Вујића видимо Исајију Стојшића, после кога нису наступале неке нарочите празнине у управљању манастиром. Али се ми нећемо задржавати на све управитеље из XIX века него ћемо поменути Стефана Михајловића и Хаџи Стефана Бојовића, који имају много и много заслуга за подизање овог манастира.

Стефан Михајловић управљао је овим манастиром деветнаест година, био је врло мирољубив и добар човек али и слабић, те је за време управе на запису у торњу потписује његов намесник Симеун Николић. Зато није чудо што је за време његовог живота узео управу у своје руке његов имењак Хаџи Стефан Бојовић.

Бојовић је један од најистакнутијих управитеља овог манастира, он је довео воду преко Витовнице, унапредио манастирско имање и покретно и непокретно; донео и узидео ону плочу о којој смо већ говорили са словенским и јерменским написом из 1218 год. Он је 1866 г. премештен за управитеља манастира Раванице са звањем архимандрита²⁾, а доцније опет био је премештен у Витовницу, ту је умро и сахрањен 1875 г. После одласка Хаџи Стефана управљао је манастиром Сава Лаповић који је био премештен за Горњак и тамо умро као архимандрит. Из манастирских протокола венчаних и умрлих позната су имена неко-

¹⁾ »Гласник Срп. Ученог Друштва 56» стр. 181.

²⁾ Милићевић: »Историја Србије стр. 1035.

лико свештеника, чија ћемо имена овде споменути а на селима: Витовница, Стамница, Бистрица, Мелница, Кладурово и Рановац били су од 1842—1866 г. Милија Константиновић, Ефимије Петровић, Николај Поповић, Илија Илић, Милорад Поповић, Јован Нешић, Милош Илић, Гаврило Поповић, Живко Илић, Ранко

Димитрије, јеромонах и старешина Маи. Витовнице
од 1931 год.

Поповић, Павле Јанковић, Милисав Георгијевић и Сава Лаповић, који се помињу као настојатељи манастира Витовнице, што смо већ видели.

Од оног богаства које описује Максим Ратковнћ у своме извештају 1733 год. данас скоро већ нема ничега очуваног него је то све уништено од непријатеља, у манастиру су још сачуване неке старе књиге без датума и без корица, а једна, која се сматра као најстарија датира из 1777 год., докле су друге доцнијег издања. И ако је манастир уништен до „основанија“ ипак све црквене књиге и сасуди нису уништени него су монаси као увек при каквим тешким приликама понешто однели и склонили да не падне непријатељу у руке. Да су монаси многе ствари спасавали и спасли види се по томе што се сада налази једно Јеванђеље у манастиру Бешенову, у Срему које је 1557 год. било својина манастира Витовнице,¹⁾ и један печат²⁾ у манастиру Крушедолу који је био такође својина манастира Витовнице 1703 год. Вероватно да од оног богаства које смо поменули, да је манастир имао у књигама и сасудима и осталој покретнини и сада се чувају негде друго многе ствари за које ми још не знамо. По свему судећи може се справом претпоставити да је манастир Витовница био културни и просветни центар своје околине за неколико векова. Он је био и морална потпора нашег народа да издржи тешко време кроз које је пролазио. Наш је народ увек волео и поштовао манастире, у њих је долазио болесни да нађе оздрављење души и телу и да се у тузи и невољи окрепи и утеша, гладни и жедни да се нахране; голи и боси да се одену; путник да преноћи, странац да се одмори, здрави и млади да играју и певају. После и манастир Витовница био један од таквих наших манастира који је нашем свету пружао утехе и оздрављење као и остале душевне и телесне потребе. Предање је сачувало многе догађаје како су се неке особе оба пола овде излечиле од разних болести. Скоро свака старија особа из дотичних села зна да исприча по неко оздрављење које се догодило у овом манастиру. Нарочито лековиту важност придају оном гробу који се налази при северном зиду средњега дела цркве. Лично сам видео, једне недеље пред Божић прошле 1932 год. како су се неке болесне жене наслоиле на овај гроб, с вером да ће добити оздрављење. Калуђери су ме уверавали да су се на гробу у једном сандучићу налазиле неке стародревне светиње па да су их Бугари за време окупације однели. Околна села немају парохијских цркава него народ долази да се моли

¹⁾ Љуба Стојановић I књ. стр. 186 »Запис 588«.

²⁾ Љ. Стојановић II књ. стр. 6 »Запис 2118«.

Богу сваке недеље и празника у овај манастир. Народ се највише скупља о великим Господњим, Богородичиним и Светитељским празницима као: Богојављење, Благовести, Духови, Цвети, Видовдан, Петровдан, Илин дан, Мала и Велика Госпојина, Теодорова субота и дан краља Милутина, Велика Госпојина је манастирска слава те се тога дана као и других великих празника искупи од 2—3000 људи; жена и деце око манастира. Од 1932 године данашњи управитељ манастира, помоћу свештеника из околних села основао је хришћанско друштво, богомољаца које носи име Краља Милутина и њега друштво слави као свога патрона сваке године 30.X, 12.XI.

Према свим до сада познатим изворима може се утврдити да је овај манастир из древне прошлости, да је био врло богат и да је био независан од других манастира; да је био неколико векова верски, просветни и национални стуб читаве ове околине и да је био од непријатеља рушен до „основанија“. Да би му Турци умањили утицај на народ, поред тога што су га харали, потчинили су га и дали у посед неком Сали бегу те је овај с њега примио доходак. Али свакако манастир је имао 1864 год. тридесет хиљада и тридесет осам гроша свога новца и осталу непокретну имовину, али од онда па на овамо манастир је стално пропадао и срљао у дуг, а сада се тек, благодарети новом управнику, и поред велике кризе почео нагло опорављати. Тако манастир данас има ово покретно и непокретно имање

1) црквене књиге, 1 јеванђеље, 1 апостол, 12 минеја, 2 октоиха, 2 пентикостара, 1 посни триод, 1 минеј празнични, 1 минеј општи, 1 ирмологиј, 2 службеника, 2 требника, 1 србљак, 1 нотни зборник, 2 зборника за недељне празнике, 2 зборника за недељна и празнична богослужења, 2 часословца, 1 псалтир, 1 зборник на грчком језику, 1 св. Писмо на грчком језику. 1 пасхална служба, 1 служба св. Кирилу и Методију, и 1 велики устав црквени. И поред ових има неколико неупотребљивих књига које се чувају у манастиру.

2) Манастир има 12 кошница, 90 оваца, 9 коза, 3 говеди, 30 свиња, 2 коња, 150 крупне живине.

Манастир плаћа порезе и прирезе годишње око 28.000 динара и 2000 динара за монашку школу годишње.

Приход манастирски за годину дана износи око 80.000 динара. Манастир је био дужан 1931 год. 80.000 динара а данас је тај дуг смањен на свега 27.000 колико је још остало. Манастир има 18 ектара ливаде, 28 ектара оранице, 1038 ектара шуме

6 ектара воћњака, винограда око $\frac{1}{2}$ ектара, 12 разних кућа, 3 воденице и 1 кафану.

Манастир и данас материјално и морално помаже околно становништво које манастиру или обрађује земљу под закуп или манастиру ради за новац, и у тешким и оскудним моментима манастир им излази у сусрет новчано и у натури.

18 јуна 1933 год.

Пожаревац.

Мирко Драговић
професор.

Грађа за биографију патријарха Димитрија.

Исписао из архиве пожарев. општине
Мих. Ј. Миладиновић, дир. гимн. у пенз.

— Свршетак —

Садржину овога писма нека изволи тај суд саопштити г. Павловићу да зна на чему му је остала ствар и дан саопштења амо да јави. Председник Ј. Миленковић. Чланови: Радојко Димитријевић, Јаков Васић.“

XXIII. 27 септембра 1872 год. упутио је патријарх, тада свештеник Димитрије из Лапова, на предњи акт овај одговор: „Примирителном Суду у Пожаревцу. — На моју жалбу, што је Живко Трифуновић, бакалин из Пожаревца, заузео мој и моје браће плац с кућом и који је плац Пожаревачка општина дала моме поч. оцу, Примирителни пожаревачки суд послао ми је своје решење, које ми је овдашњи примирителни суд саопштио. У томе решењу каже се да је суд реченог Живка позвао и да је исти Живко на питање зашто је кућу и плац самовласно заузео, одговорио, да он мене као тужиоца неће да зна, да он са мном никаква посла нема, већ да је он исти плац законим путем од мога брата од тетке Ђорђа купио, па да по томе он само за Ђорђа и зна. Услед свега тога упутио ме је Примирителни Суд да се тужим Окружном Суду, јер такви спорови не спадају у круг примирителних судова.

Ја молим Суд општине пожаревачке, да он са другог гледишта ту ствар посмотри, да ће се уверити, да ту никаквог суђења и не треба да буде. Плац о коме је реч, општина је поде-

лила моме оцу да се са својом сиротом породицом стани, будући је он тада био презадужен и сво друго имање за подмирење дугова било му је продато. По закону још тај плац није сопственост мога оца ни нас као наследника, јер није истекло 15 година од кад је моме оцу дат, дакле је плац још под заштитом Општине, и за то Суд општински треба да одбије Живка баш да је он тај плац и купио, као што се изговара. Но Живко није плац ни купио, јер Ђорђе није могао тај плац да прода без прistanка мога или моје браће. Ми дакле као законити наследници нисмо никоме тај плац продали нити му какову писмену исправу на име продаје издали. Могуће је да је била реч о продаји и то ево каквим случајем Ми четири брата имамо и једну сестру којој се стварала прилика за удадбу. Да би је пристојно спремили ја као најстарији и други по мени брат, наумили смо били, да јој не само своја исета уступимо, но и исета друга два млађа брата, а одговорност према њима на себе да примимо, кад би нас они доцније као пунолетни позвали. Под таквим условима ја сам још прошле године хтео да кућу и плац некоме уступим. Но у исто време имао сам на уму све препоне које сметају сталној продаји, те за то нисам никоме тако олако ни продавао. Прва и најглавнија препона била је та, што ни ми браћа нисмо били прави сопственици плаца, јер општина није тапију издала; друга препона била је што не знам хоће ли ми трећи брат, који и ако није још пунолетан али је одрастан, на продају пристати, јер он и ако се јавно продаји не противљаше, ипак оћутаваше а тиме ме довођаше у сумњу; најзад и та препона: хоће ли сума која се добије бити довољна за удају сестре или не. Све то учинило је те сам из Пожаревца отишао ништа не свршивши а моме брату од тетке Ђорђу Симићу оставио сам уверење а не пуномоћије, којим сам ишао на то, да људе којима би тај плац требао, уверим да им Ђорђе може предложити цене а и то да паре сада положе а да тапију тек онда приме, кад ми будемо закони власници, али погодба да буде тек онда важна, кад ја на њу писмено пристанем. Но ја на погодбу нисам пристао, нисам дакле ни продао, новце нисам примио, тапију нисам никоме издао. Ђорђе ми је писао, да тај Живко даје 40 ₰ и питао ме, пристајем ли на ту цену? Ја сам му одговорио, да не само не пристајем, но да кућу и плац не могу ни да продам из околности које су тада с мојом браћом наступиле. Али Живко је имао вољу баш да купи тај плац и никакко друкче, те га је брже боље заузео и неке зградице подигао, кирајцију мога истерао а другог наместио, једном речи: начинио

се господнр, без да је икоме и кршне паре дао, па још неће да зна за мене и моју браћу!

Ја молим Суд општине пожаревачке да реченог Живка одмах с плаца уклони, и да га упути на онога од кога је купио, а да исти плац и кућу ако је икако могуће преда овдашњем Суду као мој, почем је мој отац умро још 1868 год. а старатеља никаквога над тим имањем нема, него се које ко отима око њега, као око пустоши.

Надам се да ће општински Суд и даље задржати своје благодатне симпатије према једној сиротој породици, која се својим послом порастурала и коју је он једном приликом отачаски био прихватио подаривши јој исти плац на уживање, но који јој се сад кајишарским начином отима. — Суда општине пожаревачке покорни Мита Павловић, свештеник*.

На полеђини писма написано је од општ. суда: „Примљено 29 септембра 1872 Н. 3645.“ Испод тога: „20 јула 1870 године по бр. 50/70 дат му је плац и кућа у Влашкој мали.“ При дну писма написано је: „Води се на суду парница, треба да се умешамо 20 јуна 1873.“

У архиви општинској није било других података из којих би се видело како је свршен овај спор. Вероватно да је свршен у окружном суду и то на штету тога Живка Трифуновића, јер је тај плац и данас својина ћерке најмлађег патријарховог брата Јеврема, коме су браћа поклонили тај плац на коме је поменута кућа давно срушена а нова није подизана, но се тај плац сада издаје сељацима под кирију за усеве.

XXIV. Овим старим писмима патријарховим упућеним општини да додам и једно његово ново писмо које је пре 13 год. упутио мени. Кад сам спремао за штампу опис села Пожаревачке Мораве (за „Насеља“ у Етнограф зборнику) обратио сам се писмом неколицини виђенијих пожаревљана који живе ван Пожаревца и замолио да ми пошљу податке о пореклу своје фамилије у колико им је то познато. Од пок. патријарха добио сам 27, IX 1921 год. ово писмо (чији се оригинал налази код мене): „Драги Михаило, На твоје писмо којим тражиш за „Насеља“ податке који се тичу „Пожаревачке Мораве“ ево одговора. Тај би рад био користан, али би требало прикупити верне податке не само о Морави него и о целом округу, по могућству и о целом Браничеву у коме би се нашли најпоузданији извори за познавање најстарије словенске традиције. Већ је сумњиво да те традиције

постоје тамо какве су биле пре 40—50 година, али држим да би их етнографи и лингвистичари могли још где-где пронаћи. Што се тиче мојих предака, они су старином Ђукићи, који су са Косова дошли бежећи ближе центру српске државе — Смедереву. Како сам раније могао сазнати, били су најпре насељени у смедеревској околини, у Лишама, а кад су Турци навалили најпре противу деспотске државе а по том противу Угарске, они су прешли преко Мораве у Брежане. Потом су опет гдегод са својим суседима бежали и понова се вратили. У то време за 200—300 година моравска је долина, због проласка војсака, била готово ошустела. До скоро су у њој били хрстови од 300 и више година које су почели крчити пре 50—60 година.

Мој је отац Стојан Павловић био абаџија и по мало сеоски општински писар и сиромашан радник по Пожаревцу и Београду. Био је усињеник својега стрица Марка Драговачког, који је живео у Пожаревцу. Стојић Стефановић, за кога питаш, друго је лице. Мојега су оца по који пут звали и учитељем, али он то није био. Ја тих година нисам био у Пожаревцу, те ту може бити узрок, да су га неки сматрали за учитеља салаковачког.“ (Од патријарховог брата од стрица, такође старог човека, сам сазнао да је патријархов отац, кад је био општински писар у Салаковцу замењивао неко време учитеља, по наредби општине, док школа није имала учитеља, те су га због тога после звали и учитељем).

XXV. Прикупио сам накнадно још неке податке о месту рођења патријархова. Тврђењу његова брата од стица Живојина да се патријарх родио у селу Брежану придружио се пре 2 месеца и г. Ж. М. Маринковић, који је у „Политици“, у броју 8946., приликом трогодишњице патријархове смрти, врло симпатично приказао његов живот и рад док је био свештеник у Лапову. Податке је изнео по сећању његових негдашњих парохијана и из протокола цркве лаповске. Преписао је и врло лепу песму коју је патријарх сам саставио и дао да се уреже у надгробни споменик своје умрле жене. Податак о рођењу патријархову у Брежану вероватно није г. Маринковић извадио из црквеног протокола (н.пр. из његове венчанице) но га је свакако записао по чувењу од старих сељака, а то је мишљење могло постати што му је отац рођен у Брежану и носио сталан надимак „Брежанац“. Ја сам ових дана разгледао архиву пожаревачке цркве и према сачуваним подацима изгледа да је рођен у Пожаревцу а не у Брежану. Истина у „регистру рођених“ нема патријарха међу рођеним 1846 године у Пожаревцу, али га нема ни међу онима

који су исте године рођени у Брежану, јер има свих осталих који су те године рођени у Брежану пошто је Брежаве чинило тада једну парохију са Пожаревцом. Свакако је неки доцнији свештеник случајно изоставио да из првобитних књига (које су временом пропале) унесе у садашњи, доцније написан регистар и Димитријево име, док су за сва његова три брата и сестру унесени у регистар подаци по којима су они сви рођени у Пожаревцу. Ну како се из „регистра венчаних“ види да су патријархови родитељи године 1844., кад су се венчали, живели у Пожаревцу а не у Брежану, то се свакако и Димитрије родио у Пожаревцу, јер би иначе за његове родитеље било написано место живљења Брежане као што пише за друге који су се у истој цркви венчали а живели су у Брежану. У осталом и пок. патријарх је свакако добро знао где је рођен, а он је у шематизму међу осталим службеним и биографским својим подацима назначавао увек Пожаревац за место свога рођења а не Брежане.

На завршетку да додам неколико речи о оном што сам казао у почетку о психичким особинама пок. патријарха у колико сам га и ја лично познавао. И ако је пок. Димитрије имао оштар поглед (што му је свакако наслеђе очево), ипак се под тим погледом скривало благо и добро срце (вероватно више материна особина). Он није имао онај сладуњави изглед пок. митрополита Михаила са углађеним и ласкавим шопско-византиским манирима, но је увек био озбиљан, прибран и строго моралан и тиме потсећао на оне патријархалне косовске типове, који се сада могу наћи готово само код њихових потомака у по неким селима Поморавља Шумадије и Стига. Поред осталих лепих особина пок. Димитрије је имао и врло јако памћење. Тако је он сваког свештеника кога би једанпут видео или његово име чуо до смрти запамтио. Сем тога имао је и проицљив поглед да сваког тачно психолошки оцени. У својој околини, као и свуда, није волео ласкаче, но само је оне ценио који искрено говоре и поштено раде. Није волео протекцију, па ни најближе своје рођаке није хтео да протежира. Његов рођени брат Михаило ми се жалио да се за њега није хтео никад заузети да га врате у службу када је (пре 35 год.) због неких малих неправилности а много више из партиских разлога као полицајски писар био отпуштен из службе и дуго све до смрти, живео без пензије, мучећи се као пискарач („дрвени адвокат“) у Прокупљу. И ако га је могао са само неколико речи вратити ма у какву државну службу (у којој је увек било стотинама много горих од његова брата) ипак то није

хтео никад учинити из бојазни да не би он опет учинио какву неправилност у служби, па да он буде за то морално одговоран. Зато му је место протекције давао по некад (нарочито о Божићу и Ускрсу) новчану помоћ, па и њу не у већим сумама, чувајући новац да га завешта на опште ствари. (Овај Михаило једини је од своје браће био плаховите (очеве) нарави, док су му сва браћа и сестра били блаже (материне) нарави а и као чиновници били потпуно исправни, те је патријарх с њима одржавао интимније и срдачније везе). И у патријарховим млађим годинама није се знало за његов сексуално неморални живот, што му је поред осталог донело љубав и поштовање народно. То поштовање су показале оне многе хиљаде београђана које су продефиловале у цркви поред његова мртвачког одра и њихово толико многобројно учешће на погребу какво Београд није запамтио, пошто су на погребу учествовали не само становници средине вароши но и из најудаљенијих крајева престонице, дакле сви београђани, јер су сви инстинктивно осећали, да је умро не само српски патријарх но можда и последњи велики српски патријархалац, чију су свештену руку могли сви пољубити без бојазни да је та рука била оскрнављена обичним људским страстима.

Рановачка погибија.

Историја нашег народа пуна је страшног и ужасног страдања. Прва страдања долазила су од неслоге и грамзљивости за влашћу старе наше властеле. Друга и најдуготрајнија била су од некрста, од Турака. А трећа од хришћанских народа похлепних за наше богаство сујетних да владају и гоне другог и одузимају му право самосталног живота и слободе.

Страдало се под Турцима, племеном дивљачким и нехришћанским, страдало под Аустро-Маџарима, који су одувек мрзели наше племе, и због вере, и због језика. Па се то све донекле може разумети. Али страдање под Бугарима нико живи нити може разумети, нити оправдати.

Окупација бугарска била је краткорочна, али својом крволочношћу и неделима превазишло је све окупације и сва тлачења која је икад наш народ претрпео.

Када буду доцнија поколења, и наша и бугарска читала историју наших дана и у њој налазили све оне грозоте што су се

тада чиниле, неће веровати, да су два племена једнака по крви, језику и вери могла онако душмански се понашати један према другим.

Многи писци наших дана регистровали су масу злочина, које су извршиле крволочне комитације бугарске у разним крајевима наше отаџбине, који су дочекали ту злу срећу да уђу у зону бугарских окупационих власти.

Када би се све то скупило у једну књигу уверен сам да би ова износила неколико томова, а странице носиле црњу од црњих слика од којих се човеку крв мрзне и кожа јежи.

Мене је намера да у овоме чланку извучем из заборав једну страшну слику незаслужене погибије невиних деце, слабих жена и изнемоглих стараца у питомој Млави, нашем перивоју, нашем поносу предратне Србије.

Нећу да вам причам о оном ужасном догађају кад су про-нели кроз сред Петровца откинуту главу једног нашег несретника, коме је тиранија окупаторска додијала, па је отишао са пушком у руци у шуму да отуд брани своју и своје породице слободу.

Нећу да вам причам о оним силним отмицама, јер сви, па и мала деца памте, да су бугарски војници дошли у Србију голи, боси, гладни и жедни и за кратко време обукли се у луксузна одела, угојили и побеснели.

Хоћу да вам испричам један језовит али истинит догађај где је главом платило неколико десетина невиних жртава, ни кривих, ни дужних.

Било је то августа месеца 1917 године. Бугари су апсили и прогонили све од реда. Зло је било да будеш сиромах, јер умре аргатујући. Зло је било да имаш нешто, јер да би се докопали те твоје имовине, стваране су ти кривице и пуњене апсане невиним народом.

И једне мрачне ноћи, кад је се видело да су апсане препуне несретног народа, а требало је да се други дотерају, пала је одлука: да се ови побију, те направе место новим жртвама.

Око пола ноћи ушао је апсанција викнуо: „Хајде узмите ствари, морате на пут за Бугарску. Настао ја плач и лелек, али се морало ићи. Са свију страна стајале су комитације са шубаром на глави и ножем на пушци, добро мотриле да когод не умакне. Било је око 70—80 јадника. Сви су се приљубили један уз другог и нечујно корачали по блатњавом путу уморни и утучени док нису изашли више Петровца на једну узвишицу, која одваја богато село Рановац од варошице Петровца и млавске долине.

Било је ту људи из Петровца, Забрђа, Панкова, Кривија, Табановца, Добрња и др. Жалосна је то била слика измученог робља, које је лагано и послушно корачало и ишло на своју касапницу.

Ту горе на Рановачкој Коси налази се и са леве и десне стране пута хрстова шумица и лепа пропланци са којих се види цела Млавска долина, Космај, Авала, Букуља и Рудничке планине с једне стране, а с друге Горњачка Клисура а тамо далеко на истоку Кучај-планина.

Када су стигли ту, а то је свега 4—5 км. од Петровца још се ништа није видело. Густа помрчина обавијала је све па се ни прст пред оком није видео. Само је напред ишао стражар са малом лампицом и показивао пут куда треба ићи.

Са десне стране пута, који води од Петровца Рановцу, налази се један мали пропланак оивичен густом шумицом, где су свратили као бајаги да седну на траву и одморе се.

И, тек што је село несрећно робље да се одмори, грунули су плотуни бугарских крволока од којих су сви као косом покошени пали и погинули.

Онога, који је показивао ма и најмање живота дотукли су ови мрачни типови, па су журно ископали један шанац, све у њега побацали и тек овлаш земљом покрили па су журно вратили се да их нико не види.

Старац Маленовић из Табановца био је лакше рањен али нешто од страха нешто од болова био је се онесвестио те су мислили да је умро, па су га са осталима бацили у јаму и земљом покрили. Када је дошао к себи он се зачудио где је и шта је с њим. А како је на њему било врло мало земље лако се ди-гао и окретао око себе, па се тек у неко доба сетио шта је све са њим било, јер га је рана тешко мучила. Стресао је са себе земљу и обрисао крв, па је побалуке спустио се у село Кнежевицу код своје фамилије, која га превила и чувала 2—3 дана, па ноћу пребацила преко Млаве и кући послала.

На томе месту налази се сад низ споменика и крстача, које ће вековима причати будућим нараштајима колико брат брата може да мрзи.

Блаженопочивши патријарх Димитрије, када је после ослобођења ишао у Горњак и дознао за ову погибију, отишао је на лице места учинио помен и поклонио се сенима ових наших најновијих мученика.

Један мали део ових страдалника повадиле су тајно љихове породице и пренеле у своја гробља, али далеко већи и сад лежи на оном пропланку. Њихови гробови нису ограђени и побусани а зуб времена и непажња чобанчади чине своје, те ће се траг ове погибије ускоро утрти, што неби смело никако да буде. Да је се то десило код другог народа, ту би се подигао споменик и ко- стурница, која би кроз све векове чувала кости својих мученика.

Ст. П. П.

„Рад парохиског свештеника у слободном времену“.¹⁾

Оци и браћо!

По мом схватању целокупан рад свештеника може се поде- лити на три дела: I рад свештеника као свештенослужиоца, про- поведника, администратора, вероучитеља; II) рад свештеника као члана цркве и савременог друштва и III) рад свештеника у свом дому, његове бриге и интимна задовољства.

Задржаћу се мало дуже на II поглављу како свештеник треба да искористи слободно време, ради користи своје и пове- реног му стада. Сама реч „свештеник“ даје ми путоказ, она је за мене пуна смисла, пуна величанствености. Сваки хришћанин заветовао се да греди стопама Господа Исуса Христа а свеште- ник се обавезао да поведе за собом „мале ове“, своју браћу. За свештеника Господ Исус Христос, његов живот, то су звезде водиље. Пре него што је Господ отпочео своју спасоносну мисију, ми видимо да он одлази у пустињу да се у самоћи и тишини молтви припреми за велико дело спасења. И свештеник је дужан да се спрема, оружа, да се усавршава, јер он је „раб искључимиј“, он је посленик и не може бити већи од свог Господа. Уса- вршавање морално и интелектуално, два су битна, основна, начела у животу свештеника; борба и побеђивање „старог човека“, угушивање страсти, пожуда, гајење врлина „вере, наде и љубави“, развијање јаке воље, необходимо су потребни свештенику, тим пре

¹⁾ Реферат читан на Братском сабору свештенства среза параћин- ског 25-VI (8-VII) 1932 год. Овде га доносимо у нешто краћем облику.

што су нама дати основи, посављени чврсти темељи још у нашој „alma mater“-и богословији да се развијамо и усавршавамо, до наше воље стоји хоћемо ли на овим темељима саградити колибице и кућице од горивног материјала, или ћемо сазидати раскошне палате од огњеупорног материјала и драгог камења. Да би се сазидале духовне палате и засијао у свом сјају дух свештеника потребан је сталан рад, читање, размишљање, прибављање знања, припрема ових знања, борба са начелима која су супротна св. Јеванђељу. А све то тражи од свештеника колосалну енергију. Свештеник, који морално ниско стоји, не базира своје знање у првом реду на Св. Писму и другим областима човечјег знања и успеха, а што је најгоре и не жели да се усавршава, него своје време проводи у „лености“, тај није достојан да заузима тако један висок положај, као што је положај „свештеника Бога Вишњег“, он је најамниик и првом приликом напустиће „стадо“, јер је неспреман, ненаоружан. Свештеник је активан борац, он мора бити реалиста, он не сме бити идеалиста у том смислу што ће скрстити руке, очекив ти док се прилике среде, да сањари и да се предаје илузијама. Он треба да воли догађаје, а не дегађаји њега, да је енергичан, пун воље, снаге и одважности, како би се света воља Господа испунила, и Његов пресветли лик усадио у срцима верних, да схвати дубље и шире живот, а његови кривудасти путеви исправили. А ово ће се постићи ако свештеник употреби своје слободно време на читање пре свега св. писма, а нарочито „Новог Завета“, јер у Св. писму описан је човечији живот тако дивно, тако ванредно лепим бојама, да се свака слика свака епизода уреже у душу. Читање Св. писма даће свештенику могућност да лако и без бола сноси све недаће, све невоље било његове или повереног му стада, оплемениће његову душу, омекшаће је да буде нежна, упечатљива, срце милосрдно, пуно љубави; даће полета и усхићења за велика и доброхвална дела. Зато читање Св. писма и размишљање о прочитаном, треба да је озбиљан и врло важан посао свештеника, тим пре што читање не треба да је површно него научно, схватити правилан смисао речи и извести правилан закључак, другим речима свештеник има сам дубоко да проучи све у Св. писму, он треба да зна сваки редак св. Јеванђеља, његово тумачење и практични значај а ово је један замашан рад.

По свом значају није ништа од мање важности и читање списа које су нам оставили св. оци богоносни; из њих ће свештеник боље схватити смисао Св. писма. Житија светих приказаће

свештенику, како се у живот примењују вечна и спасоносна начела. Савремена богословска књижевност, појачаће знање, удубити и проширити појмове и основне [мисли из Св. писма. Од великог је значаја за практични рад свештеника, читање лепе књижевности, која има свој извор у свакидашњем животу; у њој као у огледалу пресликавају се подједнако и зло и добро, и са каквим се успехом ови боре.

Стве то побројано помоћи ће свештенику да парохијанина умно просвети, да му покаже „чертог укражениј“, да га приволи Царству Небеском, да му покаже сјај и велелепност лика Христова и истине Божје, што је главни циљ рада свештеника. Али читање реченог недовољно је за свештеника, он треба да има у виду и материјалну страну свог парохијанина. Зато читање књига које се баве материјалном страном живота свештеник не сме да пренебегне, него према средини у којој се налази да се постара да знања своја прошири. Нама који живимо на селу потребна су знања из области пољопривреде, рационалног обрађивања земље, о млекарству, задругарству, пчеларству, виноградарству, хигијени, медицини итд. итд. Сва ова знања свештеник ће са успехом раширити међу своје парохијане.

Господо, свештеник је енциклопедиста све треба да зна, о свему да третира он не сме рећи: „не знам“, „не тиче ме се“, не сме дати негативан одговор ако је у питању какво корисносно знање. „Добар свештеник“ као што каже наш уважени прота Вучета Стојановић, „док је жив учи се“. Оно што ће прочитати из области пољопривредног газдинства у колико му материјална моћ достиже, треба да набави што је најбоље: пчеле, добру живину, добра грла стоке; имање, ако га има, добрим справама да је обрађено и рационално искоришћено. Да се све ово уреди потребно је читање добрих књига из којих ће свештеник црпети оно до чега су дошли други људи дугим низом година, посматрањем, искуством и муком. Очигледним примером свештеник ће заинтересовати парохијане да се и они прихвате за рационално обрађивање и искоришћавање земље, они ће упоредити свој рад и успех са радом и успехом свештеника и извешће правилан закључак о тегоби и циљу недостиживости рада и упитаће свештеника за савет. На тај начин свештеник ће доказати да он мисли, стара се за добро и бољу будућност свог парохијана. На реч, на апстрактно излагање сељак је неповерљив — не само не верује свештенику него и другој интелигенцији. Прошле године држана су у Дреновцу предавања из области пољопривреде, хигијене и

т. д. језиком појмљивим за народ. Прва два предавања била су добро посећена, али идућа све мање и мање док последње није завршено скоро у празној дворани. Узрок: неповерење, сељак хоће да добро опиша, да му се сажваће и у уста метне, а у особености је тугаљив кад је у питињу новац. Сем тога он је наследио, делом сам се убедио, да свака невоља долази из чаршије, од „капута“, он је убеђен да га интелигенција материјално искоришћује и да му у замену ништа не даје, сем терета. Другим речима између интелигенције, а у првом реду свештеника, нема срдачних, братских одношаја, постоји неспоразум, дисхармонија, коју треба уклонити. Повратити поверење сељака, грађавина, освојити његово срце које је као тврђава, јесте узвишена дужност свештеника. Вратити народ Богу, Цркви, стећи његову љубав, његову наклоност, то је озбиљан задатак свештеника, озбиљно питање оно је актуелно, оно се не може одложити, а решићемо га повољно само радом, ако се мало одрекнемо свог комодитета и покажемо да можемо сносити и ми материјалне жртве у корист целине, ако завиримо у сиротињску колибу и богаташку кућу са једнаким намерама, пружимо моралну помоћ, утеху, убедимо богаташа у дарежљивост, ако малодушног охрабriamo, а осиног и силецију укротимо, болеснику пружимо лек и наду на оздрављење и т. д. За све ово свештеник ће наћи и времена и књига само треба хтети, он ће свог парохијанина наћи: на друму у кући, на пијаци, у кафани и пружиће помоћ која се од њега очекује.

Читање, размишљање, састављање планова — све је ово припрема за практични рад, који треба изводити пажљиво, смотрено, не треба губити из вида да свештеник има посла са живим бићима, која имају разумну душу, месо, крв и нерве, који резонују и критикују; зато ће се свештеник у слободном времену трудити да изучи вештину доброг и смишљеног понашања; ако он нема такта, убедљивости, срдачности топлоте, а највишестрпљења и личног упорства, онда је узалудан сав његов напор, сав његов труд, сва његова мука. Стога ове врлине мора свештеник да негује и у њима се усавршава.

Као што нагласих, свештеник је „посленик“ слуга Господњи и као такав бива врећан, клеветан, има много, много горчина, његов пут није гладак, он иде узаном трновитом стазом, али славном. Стога ће издржати и радосно пренети све ради Добра којему служи, биће победилац. Христос је радост, он је весеље а свештеник је весник радости и весеља, а не чамотиње, туге и

мрака. Он не сме да клоње духом, па и онда када му се учини да је његов рад на препорођају стада узалудан, бескористан, истрајност ће победити. Поље рада је широко, хумане и културне установе, ако их нема у парохији установити уз припомоћ свесних синова и кћери св. православне цркве. Свештеник ће им дати свој дах, свој печат, оживиће и оспособити за благотворни и благословени рад. Његова огромна начитаност, умна развијеност, колосална знања из свих области, заузимљивост и љубав к делу даће полета установи. Певачке дружине, соколство, Црвени крст, читаонице, дом народног здравља и сличне установе, требају човека пуна вере, енергије, пуна љубави и милосрђа, а за ово је свештеник најпозванији; оснивањем задруга кредитних, набављачких, млекарских и сличних — свештеник ће доказати да му добро материјалне стране његове пастве лежи на срцу и преко ових установа оживотвориће све оне племените мисли које је дотле у души носио.

Ми свештеници, поред других грехова, носимо на души још један врло тежак, готово неопростиви грех: ми смо напустили народну утеху, народну наду, његову омладину да расте и развија се као дивље шибље. Говорим за сеоску омладину. Она је напуштена, дивља, проводи време у коцкању, пићу, страстима, а што је најгоре, она је изгубила скромност, чедност и послушност. На нама стоји да омладину прихватимо, припитомимо и да јој дамо хришћански правац живота и рада, ово је један тежак проблем, тешка задаћа, коју ми свештеници треба братски договорно да решимо. Бољшевици, фашисти, хитлеровци сву своју снагу црпе из одушевљења, елана омладине, они умеју да вешто преко омладине стварају чудеса, Недавно између Папе и Мусолинија водио се читав један духовни рат ко ће имати превласт над омладином, а ми смо допустили да наша омладина игра крајцарице, дугмиће, карата, да се морално унакази. „Дајте имјаста“, каже нама Господ. Недајмо нашу омладину да нам пропада, да духовно гладује, организујмо је! Присвојити омладину, имати је уза себе, ствар је од огромне важности. Да би се омладини дао привилан ток духовног живота, потребна је једнодушност нас свих, да наше радње буду једнообразне, а да би успех био с гаран потребан је строги надзор више црквене власти. За ово дело потребно је изградити један добро смишљени план и по њему радити.

— Свршиће се —

Живко Барјактаревић,
парох дреновачки.

Апострофирања српских владара у средњем веку.

— По записима —

Титуле средњеveковних српских владара прикупио је проф. Ст. Станојевић у великој својој студији о српској дипломатици,¹ а побележио их је, с нарочитим обзиром на набрајање поседа у титули, и Василије Марковић у једној својој расправи.² У малој, али у сваком погледу врло документованој и лепо обрађеној расправи „Почасни називи српских краљева“³, Ив. Павловић расматрао је ословљавања српских владара династије Неманића (до Душана). Кратка, хватајући сразмерно мали број владара, писана пре четири и по деценије — ова је расправа данас прилично не потпуна и застарела:

Ми бисмо, због тога, хтели понова да се вратимо на ово питање, црпећи материјал који нам у овом правцу пружа велика збирка Записа и Натписа⁴. Хтели бисмо да видимо како су старе српске владаре називали разни преписивачи, грешни и недостојни да се назову раби Божји, худи и убоги црнорисци, всех последњи и многогрешни мниси и дијаци, којима је отачество гроб, мати земља, а богаство множина грехова. Намера нам је да овом приликом избележимо места, која нас обавештавају на крају преписаних јеванђеља, тетрајеванђења, минеја, псалтира, молитвеника и т. д. кад је и у чије дане, за владања кога господина српског рода и колена, започето, писано и дописано оно неколико страна, писаних великом муком и често под тешким околностима.

Утицај византиске културе на читав живот нашег народа у Средњем Веку био је врло жив, врло велики и врло јак. И можда се никад и нигде не да лепше пратити један утицај! Српски народ, у непосредној близини Византије, примао је византиску културу, мешао је са својом старом, додавао још по нешто с друге стране и изграђивао своју нарочиту културу, ону с којом се срећемо на сваком кораку кад проучавамо ма који моменат нашег живота у Средњем Веку. Тај утицај осећа се и у литера-

¹ Глас Академије Наука XCII (1913), 110-62; CVI (1923) 22-49.

² *La Macedoine a-t-elle été considérée comme pays bulgare par les Serbes du moyen âge?* Paris 1919.

³ Просветни Гласник 1888 стр. 401-5.

⁴ Љуб. Стојачковић, *Стари српски записи и натписи I-VI* Београд 1902—1926.

тури, па, према томе, и у записима. У документованој расправи „Утјецај и одношај између старих грчких и српских записа и натписа,“¹ указао је Др. Владимир Ђоровић на византиски утицај у овом случају. Епитети, апострофирања владара, само су одсјај и пресликавање сличних, или истоветних, формула у византиским списима те врсте. И у византиским записима срећемо се с епитетима које писци са страхопоштовањем дају своме владару. Из византиских записа потичу ословљавања која величају крунисану главу.

Немања помиње се само у једном запису под тим именом. Неки мних Симеон записао је у рукописном јеванђељу (око 1202), да је велеродни и велеславни велики жупан Вук, син „самодржнога господина области својеје Стефана Немање“.² Очувано нам је више помена, познијих по времену, који Немању помињу под монашким именом. На каменом натпису у Морачкој цркви, коју је подигао (1252) Стефан, син кнеза Вука, Немањин унук, Немања се ословљава само: Свети Симеон.³ Граматик Теодор у рукописном шестодневу (1263) помиње Немању као Светаго Симеона.⁴ Тако га помиње и: један натпис у Студеници, запис једног рукописа из 1254 и познати Романов типик⁵ (1382). У једном рукопису из 1286 Немања се ословљава: Свети господин Симеон.⁶ Романов типик има за Немању и оваква апострофирања: Свети и преподобни наш господин Симеон, нови мироточац.⁷ Или је Немања Свети и преподобни и богоносни отац Симеон (1359).⁸

Стеван Немањић. Чудновато је да о првом српском крунисаном краљу имамо очувано врло мало помена. Није до нас дошао ни један запис који га помиње као великог жупана. Апострофира се сасвим обично: првовенчани краљ, као што га зове Дементијан (1263). Тако га помињу један запис из средине 13., један из 1269 и један из 1453.⁹ У Данилчевом типичу он се, поред световног имена, помиње и под духовним — Симеон монах.¹⁰ У запису севастократора Калојована у Бојанској цркви код Софије помиње се као Свети Стеван краљ српски.¹¹

О краљу *Радославу* немамо ни један очуван помен у записима.

И о краљу *Владиславу* имамо очуван врло мали број помена. У запису рукописног минеја, који је писао презвитер Братко

¹ Глас Академије Наука LXXXIV (1910.), 1—60.

² Записи I, 7; ³ Њ. I, 17; ⁴ Њ. I, 20; III, 4931; ⁵ Њ. III, 4915, 4932, 5001; ⁶ Њ. I, 23, 27; ⁷ Њ. III, 5000, 5027; ⁸ Њ. I, 78; ⁹ Њ. I, 20, 23, 302; III, 4934; ¹⁰ Њ. III, 5014; ¹¹ Њ. I, 18, 23.

у првој половини 13 в., Владислав се ословљава само са краљ Владислав.¹ 1264 писан је пролог у Милешеву, у жупи Црној Стени, у дане краља Владислава² (у то доба Владислав више није био краљ, али био је жив). Један запис кратко јавља, да је (1237.) краљ Владислав пренео тело Св. Саве из Трнова у Милешево³. У Данилчевом типик⁴ он се просто помиње као Владислав краљ. На надгробном камену у Пољицама код Требиња читамо⁵ да је неко умро у дане правовернога краља Владислава.

Урош. Од краља Уроша владарска апострофирања постају пунија и разгранатија и јављају се нови термини: благочастиви, светородни и т. д. Овај владар помиње се као благочастиви краљ наш Урош,⁶ или благоверни краљ (1264).⁷ За Доментијана он је (1254) благоверни господин наш Стефан краљ Урош.⁸ Зетски епископ Неофит зидао је Богдашићку цркву код Котора (1269) у доба благочастиваго и богом државнаго и светороднаго господина краља Стефана Уроша.⁹

Грешни дијак прноризац Теодор, сазнајемо из једног записа (1277), писао је своје књиге у дане „светороднаго и великаго господина Стефана Уроша“¹⁰ 1263 писане су књиге „пребољшему и превисокому краљу кир Стефану Урошју“.¹¹

Драгушина помиње архиепископ Никодим (1319) просто као краља Стефана.¹² У два маха (у Данилчевом и Романовом типик^у) даје се и Драгутиново монашко име и зове се „Стефан краљ-Теоктист монах“.¹³ Герман у једном рукопису из 1295, дакле још за Драгутинова живота, помиње га као господин Стефан.¹⁴

Милушин. О овом владару оставили су нам преписивачи више помена. Радин Нагоричанин из Жеглигова преписао је (око 1300) јеванђеље попу Загоранину у доба краља Уроша.¹⁵ Рашки епископ Григорије писао је законик у дому св. апостола у Расу (1305) у дане богочастиваго и светороднаго господина краља Уроша.¹⁶ За Драгомана (1286) он је благоверни и богочастиви и самодржавни краљ.¹⁷ Манастир Св. Ђорђа Нагоричког зидан је (1313) у доба светороднаго и превисокаго краља Уроша Милутина.¹⁸ Неки Виник писао је јеванђеље у Скопљу попу Грду (1313) у доба Уроша краља Милутина.¹⁹ Само у та два записа и у Данилчевом типик^у²⁰ помиње се краљ Стефан Урош II под домаћим именом Милутин. Велики казнац Јован Драгослав са свјом женом

¹ Записи I, 14; ² lb. I, 22; ³ lb. III, 4929; ⁴ lb. III, 5005; ⁵ lb. I, 53; ⁶ lb. I, 17; ⁷ lb. I, 122; ⁸ lb. III, 4932; ⁹ lb. I, 23; ¹⁰ lb. I, 24; ¹¹ lb. 20; III, 4931, 4933; ¹² lb. I, 52; ¹³ lb. III, 5007, 5018; ¹⁴ lb. III, 5543; ¹⁵ lb. I, 34; ¹⁶ lb. I, 38; ¹⁷ lb. I, 27; ¹⁸ lb. I, 41; ¹⁹ lb. I, 43; ²⁰ lb. III, 5019.

Јеленом, сином и кћерима зидао је (1315) цркву у селу Мушту у доба превисоког краља Уроша.¹ Исто овакво апострофирање срећемо и у једном запису у манастиру Св. Ђорђа у Нагоричану.² Многогрешни црнац Герман писао је номоканон у Милешеву (1295) у доба благочастиваго и светороднаго господина краља Стефана Уроша.³ Никодим, некада игуман у Хиландару, исти онај који је за време сукоба Драгутина и Милутина послан био у Цариград да тражи интервенцију царског и патријаршијског двора, писао је у време „богом храниваго светороднаго превисокаго и крепкаго самодршца и храбраго краља Стефана Уроша“.⁴ Како је српска црква Милутина уврстила међу свеце, то се у записима срећемо с поменом Свети краљ.⁵ Романов типик обележава Милутина као великог у милостињи светог краља Стефана Уроша.⁶ Једном (1453) ословљава се са свети краљ бањски⁷ као оснивач манастира Бањске. Занимљиво је да се овај владар помиње у два записа, оба манастирска, јавно-правна, под именом Милутин, док се овај потпис не налази у његовим писмима и црквеним повељама.

Стеван Дечански. Као и краљ Милутин, и Стеван Урош III различито се апострофира. Фрат Вита зидао је (1335) Дечане, дом Св. Пандократора, господину краљу Урошу III.⁸ Овај владар назива се (1350) превисоки краљ Урош⁹ или свети краљ Урош III¹⁰ У Романовом типичу помиње се као Урош краљ III.¹¹ Убоги и многогрешни црноризац Дамњан писао је (1324) чувени шишатовачки апостол у Ждрелу њеком у дане „благороднааго краља Стефана Уроша третјега“.¹² Многогрешни монах Никола, некадањи игуман лавре Студеничке, каже (1329), да је Дечански „Богом даровани и Богом просвећени и прослављени и превисоки краљ Урош III“.¹³ Овај краљ помиње се и као Свети Стефан краљ, с додатком Дечански (1332)¹⁴ — надимком који му је дала његова задужбина Дечани. Врло су ретки записи где нам се даје и по који детаљ. Раб Божји Станислав завршио је књигу (1330) у дане „превисокааго краља Уроша Стефана, јегоже отац ослепи и посла в Грк“.¹⁵

Душан. О овој најизразитијој фигури читаве српске историје имамо највише помена. У Хрељином запису у пиргу Св. Јована Рилског (1333) Душан се помиње као господин превисоки Степан Душан.¹⁶ За фрат Вита Душан је светли и превелики и

¹ Записи 1, 47; ² Ib. 1, 51; ³ Ib. III, 5543; ⁴ Ib. 1, 52; ⁵ Ib. 1, 101; III-5019; ⁶ Ib. III, 5002; ⁷ Ib. 1, 303; ⁸ Ib. 1, 63; ⁹ Ib. 1, 96; ¹⁰ Ib. 1, 111; ¹¹ Ib. III-5004; ¹² Ib. 1, 54; ¹³ Ib. 1, 55; ¹⁴ Ib. III, 4936, 5020; ¹⁵ Ib. 1, 56; ¹⁶ Ib. IV, 6011-

преславни господин краљ Стефан.¹ Госпођа Даница сазидала је (1337) храм у Љуботену (код Скопља) у дане „Стефана краља Душана“.² Једном је Душан христостољубиви и велики краљ.³ Многогрешни Станислав забележио је, да је велики војвода Оливер држао сву овчепољску област у дане „превисокаго и светороднаго краља Стефана“.⁴ Раб божји Јован Богослав написао је (1346) познати псалтир Бранка Младеновића у Борчу у доба „благовернаго и богочастиваго и самодршца краља Стефана“.⁵ Развијеније је апострофирање у запису (око 1346), где се каже да је тетрајеванђеље писано на Св. Гори „благочастивому и христољубивому и светородному превисокому и самодржавному господину краљу IV Стефану“.⁶

Од тренутка Душановог крунисања царским венцем опажа се обилност епитета. Записи су у многим погледу декоративнији. Душан се од сад ословљава „благочастиви и први цар Србљем кир Стефан“.⁷ Цар Урош, по једном рукопису у манастиру Хиландару из 1360, син је „првому превисокому в крности же и државе и благочасти и всакоји добродетели цару кир Стефану“.⁸ Душан је благоверни цар Стефан.⁹ Дечани пописани су у дане „благовернаго и светаго и славнаго и превисокаго господина првог цара Стефана“.¹⁰ Даље Душан се ословљава као: благоверни и христољубиви свети цар (1353),¹¹ превисоки¹² господин,¹³ благочастиви¹⁴ господин христијански цар,¹⁵ благочастиви и христољубиви цар,¹⁶ благочастиви и христољубиви македонски цар (1349)¹⁷ или благоверни и христољубиви македонски цар.¹⁸ Неколико пута Душан се назива само цар Стефан.¹⁷ Расодер Калист писао је четвороблагвестник (1355) у дане „благороднаго и благочастиваго и богољубиваго превисокаго же и самодржавнаго цара Стефана прваго Србљем и Грком“.¹⁸

Урош. Овај се владар ословља (око 1400) благочастиви цар Урош.¹⁹ Врло је просто ословљавање на надгробном камену код манастира Бање, недалеко од Прибоја, који је подигнут госпођи Витослави, жени великог жупана Алтомана. Ту се у савременом запису, исклесаном још за Урошева живота, помиње сасвим обично, да је споменик подигнут у дане цара Уроша.²⁰ На другом надгробном камену у Бањи код Прибоја (1359) чита се да је тај

¹ Записи I. 63; ² Ib. I. 66; ³ Ib. I. 87; ⁴ Ib. I. 75; ⁵ Ib. I. 84; ⁶ Ib. I. 89; ⁷ Ib. I. 68; ⁸ Ib. I. 69; ⁹ Ib. I. 109; ¹⁰ Ib. I. 92,93; ¹¹ Ib. I. 102; ¹² Ib. I. 111; ¹³ Ib. I. 200; ¹⁴ Ibidem; ¹⁵ Ib. III. 4941; ¹⁶ Ib. III. 4942; ¹⁷ Ib. I. 105, 106; III. 5006, 5021; ¹⁸ Ib. I. 103; ¹⁹ Ib. I. 200; ²⁰ Ib. I. 136.

споменик подигнут у дане цара Стефана Уроша.¹ Срећемо и апо-
строфирања: благочастиви цар Стефан Урош² (1360), благодарни
цар,³ многокрасни цар Урош.⁴

Вукашин, господар крајева око Прилепа, Скопља и При-
зрена, зна се да је већ 1366 био краљ. Само један запис од 26
марта (око 1350) „к’га се отврже Бер,“ говори да је заршен тре-
бник „при жупане В’лкашине“.⁵ Сви остали записи помињу Ву-
кашина под краљевском титулом. Он је благоверни краљ Влка-
шин,⁶ или христољубиви краљ Влкашин.⁷ Познати старац Исаија
у свом епилогу превода Дионисија Ареопагита помиње Вукашина
сасвим обично: краљ Вукашин.⁸

Марко, син и наследник Вукашинових области после ма-
ричке катастрофе, толико популарни и опевани јунак, предмет
целог једног циклуса песама, помиње се у записима као благо-
верни и христољубиви краљ Марко.⁹ Један надгробни натпис го-
вори нам да под њим лежи Остоја Рајаковић, сродник краља Мар-
ка.¹⁰ У познатоме, тако наивном и простосрдачном, запису дијака
Добре, говори се како је он писао књигу онда кад је благоверни
краљ Марко дао своју жену Хлачену, а вратио своју прву жену
Јелену, Хлапенову кћер,¹¹

Лазар. Има доста помена о овоме новом мученику, васпи-
таном од младости у свему што је најлепше на овоме свету, како
то каже Јефимија, жена деспота Угљеше. Да би утишала „буру љуту
душе и тела“ својега, везла је сухим златом покров од дамаске
свиле монахиња Јефимија, ћерка господаре Дrame, предајући се
нежној успомени Лазаревој, који је за њу „мили господин“.¹² И-
наче Лазар помиње се као: велики кнез Лазар,¹³ Свети кнез Лазар,¹⁴
благочастиви кнез Лазар.¹⁵ Он се апострофира и са: славни срп-
ски господин кнез Лазар.¹⁶ Једном је он православни кнез Лазар.¹⁷
Неки поп Младен писао је јеванђеље у дане благовернаго и хри-
стољубиваго кнеза Лазара.¹⁸ Грешни инок Никодим Мрчета ис-
писао је (1384) летовник у дане „благовернааго и христољубиваго
и Богом просвештенааго господина кнеза Лазара“.¹⁹ Врло је раз-
вијено ово ословљавање: „Лазар, кнез велики, благочастију непо-
лебими стлп, благоразумију пучина и мудрости глупина, огнији
ум, страни предстател, питатељ алчјуштим и ништим помилова-
није, скрбим милованије и утешитељ“.²⁰

¹ Записи I, 113; ² Ib. I, 116; ³ Ib. IV, 6042; ⁴ Ib. III, 4943; ⁵ Ib. I, 97;
⁶ Ib. I, 165; ⁷ Ib. I, 188; ⁸ Ib. III, 4944; ⁹ Ib. I, 188; ¹⁰ Ib. I, 151; V, 200;
¹¹ Ib. I, 189; ¹² Ib. I, 198; ¹³ Ib. I, 170, 206; III, 5024; ¹⁴ Ib. III, 5012; ¹⁵ Ib. III,
5010; ¹⁶ Ib. III, 4945; ¹⁷ Ib. III, 5052; ¹⁸ Ib. I, 163; ¹⁹ Ib. I, 157; ²⁰ Ib. III, 4946.

Стеван Лазаревић. Поред Душана, о Стевану имамо највише очуваних помена у записима. Јефимија зове Лазарева сина кнез Стефан,¹ али исто тако Јефимија неколико пута понавља, да су Лазарева деца „вазљубљена чеда“.² Даље срећемо ословљавања: господин кнез Стефан,³ благоверни Стефан кнез,⁴ или благоверни и христољубиви и Богом храними господин кнез Стефан.⁵

Када је, после битке код Ангоре (1402), кнез Стеван Лазаревић, турски вазал и учесник у том боју, отишао у Цариград тадањем регенту на византиском престолу Јовану и његовој жени Јевгенији, ћерци митиленског господара Франческа II Гатилузија, добио је млади и лепи српски кнез деспотски сан, највишу титулу после царске у то доба. После тога момента читамо у записима, да се Стеван апострофира као господин деспот Стефан,⁶ благоверни и христољубиви господин деспот Стефан;⁷ благочастиви и христољубиви деспот Стефан,⁸ велики господџин христољубиви деспот Стефан;⁹ најобичније и најчешће њега ословљавају са благочастиви господин Стефан.¹⁰ Даље нижу се оваква апострофирања: благочастиви и преславни велики господин деспот Стефан,¹¹ благочастиви, христољубиви и Богом храними господин деспот Стефан.¹² Венедик је преписао Златоустог у дане „благочастиваго и благовернаго и Богом венчаннаго... мудраго и сладчајшаго и славнаго деспота Стефана“.¹³ Врло је леп и пун нежности натпис на месту где је деспот умро: „Благочастиви господин деспот Стефан, добри господин, предобри и мили и слатки господин деспот“.¹⁴ Герман, „глагољемџи Блгарин“, писао је у Хиландару „всеблагонарочитому и христољубивому великому господину Србљем деспоту кир Стефану“.¹⁵ У једном запису (1428) он се помиње као благоверни и всеблагонарочити самодржавни и христољубиви приснопомињами Стефан деспот.¹⁶ Једном помиње се сасвим обично: Стефан Лазаревић, деспот.¹⁷ Из једног записа сазнајемо да је он велики самодржац српски деспот Стефан.¹⁸ Нека књига преписана је „високому и славному и много узможному господину деспоту Стефану“.¹⁹ Једном се Стефан помиње као краљ с епитетом благочастиви.²⁰ Врло је занимљиво ово апострофирање: „Господину моему деспоту Стефану в даро ванијах и милостех новому Киру, в сладкоглаголаниих второму

¹ Записи I, 198; ² *ibidem*; ³ *ib.* I, 207; ⁴ *ib.* I, 195; ⁵ *ib.* I, 206; ⁶ *ib.* I, 224; ⁷ *ib.* I, 217, 223, 244; ⁸ *ib.* I, 221; III, 5053, 5054; ⁹ *ib.* I, 213; ¹⁰ *ib.* I, 242, 243, 245, 261; III, 4950, 5052; ¹¹ *ib.* I, 233; ¹² *ib.* I, 223, 224; ¹³ *ib.* I, 240; ¹⁴ *ib.* I, 245; ¹⁵ *ib.* I, 241; ¹⁶ *ib.* I, 250; ¹⁷ *ib.* III, 4952; ¹⁸ *ib.* III, 4953; ¹⁹ *ib.* III, 5562; ²⁰ *ib.* I, 247;

Манасија“ „в љубоучитељствех“, наставља се даље, сличан је Симеону, а у испитивању и изискивању старих и нових божанствених књига раван је Птолемеју, цару египатском.¹

Ђурађ, Стеванов сестрић и још за Стеванова живота десигнирани наследник престола, помиње се сразмерно мало у записима. Једна црква недалеко од Студенице обновљена је у доба благочастиваго господина деспота Ђурађа.² Даље се ословљава: благочастиви и христољубиви господин деспот Ђурађе,³ благоверни господин деспот⁴ или просто господин деспот Ђурађе,⁵ или још једноставније господин Ђурађе.⁶ Једном се овај владалац ословљава: „благочастиви и христољубиви и превисоки и светородни господин Ђурађ.⁷ А један запис јавља, да је 1456 умро благочастиви и христољубиви господин Србљем, деспот кир Георгије.⁸

Лазар Бранковић, атострофира се: В Христа Бога благоверни господин деспот Лазар,⁹ благочастиви и христољубиви господин деспот Лазар,¹⁰ или сасвим обично деспот Лазар.¹¹ У два маха благочастиви Лазар Влковић.¹²

Гргуур и Сшеван Бранковићи помињу се у два маха, оба пута као господа.¹³

*

Са подручја Босне имамо само неколико помена. *Кулин*, прва више позната личност босанске историје, помиње се на запису у Мухашиновићима сасвим обично: бан Кулин.¹⁴ И о *Тврћку* имамо врло мало помена. Очуван је само један из доба Тврткова бановања (1367) и помиње га као господина бана босанског.¹⁵ Други помен датира из времена Твртка краља. То је познати надгробни натпис Чихорића у Величанима и назива Твртка сасвим скромно: „Господин краљ Твртко“.¹⁶ Из једног натписа сазнајемо, да је Батић био босански кнез „милостију Божиом и славнаго господина краља Твртка“.¹⁷ Једном (1393) ословљава се само краљ Твртко.¹⁸ Један пут срећемо помен *Дабнице* и ословљава се само са краљ.¹⁹ *Хрвоје* се помиње као велики и славни воевода босански.²⁰ Хвал крстјанин написао је познато јеванђеље и апостол „почтеније славному господину Хрвоју, хер-

¹ Записи 1, 224; ² 1, 295; ³ 1б. 1, 264, 283, 297, 317, 320; ⁴ 1б. 1, 311; ⁵ 1б. IV, 6147; ⁶ 1б. IV, 6123; ⁷ 1б. 1, 299; ⁸ 1б. III, 5570; ⁹ 1б. 1, 285; ¹⁰ 1б. 1, 320; ¹¹ 1б. 1, 318; 1V, 6143; ¹² 1б. III, 5049, 5050; ¹³ 1б. 1, 291, 299; ¹⁴ 1б. IV, 5988; ¹⁵ 1б. 1, 126; ¹⁶ 1б. I, 176; ¹⁷ 1б. 1, 231; ¹⁸ 1б. 1, 179; ¹⁹ 1б. 1, 179; ²⁰ 1б. IV, 6108.

цегу сплетском и кнезу от дољних краи¹. *Сандаљ* се ословљава као господин војвода.² Последњи запис помиње *Томаша* и то сасвим обично: господин краљ *Томаш*.³

Ђура Баошић, апострофира се са благоверни господин,⁴ а *Ђура Страцимировић*, синовац Баоше Баошића и зет по кћери кнеза *Лазара*, ословљава се са Господин.⁵

*

Имамо очуваних и неколико помена о апострофирању владарских жена. Сви скоро епитети давани владарима, дају се и њиховим женама, само нису никад много развијени.

Јелена Урошева помиње се у једном запису просто као краљица *Јелена*.⁶ Из Германовог рукописа, писаног у Црној Стени (1295) сазнајемо да је Драгутинова и Милутинова мајка „благочастива и благоверна и светородна велика госпожда краљица все српске земље и поморские *Јелена*“.⁷ *Симонида Милутинова* помиње се у два маха. Једном сасвим обично краљица *Симонида*,⁸ а други пут благочастива краљица *Симонида*.⁹ *Јелена Душанова* апострофира се са: превазљубљена, благородна и благочастива и богољубива царица *кира Јелена*¹⁰ или (по једном запису, очуваном у позном пропису 17 в.) благоверна и христољубива и света царица *Јелена*.¹¹ Извесни *Ђурђе* био је логотет госпође царице.¹² У два маха помиње се под монашким именом — једном као *Јелисавета*¹³, други пут као *Јевгенија*¹⁴. *Јелена Вукашинова* је благоверна краљица,¹⁵ или само краљица *Јелена*.¹⁶ *Милица Лазарева* ословљава се монашким именом *Јефросима*¹⁷ и једном благочастива госпођа *Јевгенија*.¹⁸ *Миличина* кћи *Јелена*, жена *Ђуре Страцимировића* и доцније *Сандаља Хранића*, помиње се као богочастива госпођа *Јела*.¹⁹ *Ирина Ђурђева* помиње се два пута. Једном обично *деспотица Јерина*,²⁰ други пут додаје се још *госпођа*.²¹

*

Хумски кнез Мирослав, *Немањин* брат, ословљава се са великославни. Грешни *Глигорије* дијак писао је чувено *Мирослављево јеванђеље*: кнезју својему господину.²²

Немањин син Вукан ословљава се са велеродни, велеславни, вељи жупан.²³ На запису у *Морачи* читамо да је *Стефан* син вељега кнеза *Влка*.²⁴

¹ Записи I, 211; ² Ib. I, 268; ³ Ib. I, 323; ⁴ Ib. I, 149; ⁵ Ib. I, 276; ⁶ Ib. I, 45; III, 5017; ⁷ Ib. III, 5543; ⁸ Ib. I, 34; ⁹ Ib. I, 41; ¹⁰ Ib. I, 103; ¹¹ Ib. III, 4939; ¹² Ib. IV, 9582; ¹³ Ib. I, 116; ¹⁴ Ib. III, 5003; ¹⁵ Ib. I, 187; ¹⁶ Ib. I, 165; ¹⁷ Ib. III, 5012; ¹⁸ Ib. I, 195; ¹⁹ Ib. I, 273; ²⁰ Ib. I, 299; ²¹ Ib. I, 207; ²² Ib. I, 6; ²³ Ib. I, 7; ²⁴ Ib. I, 17.

Хумски кнез *Пејтар* помиње се као велики кнез.¹

Јован Оливер, позната личност Душанова доба, господар Овчег Поља и Леснова, апострофира се као: деспот,² велики деспот,³ велики војвода.⁴ Његова се жена ословљава: Марија,⁵ раба Божја Анна-Мара,⁶ госпођа Мара.⁷

На гробном камену код манастира Бање чита се да је госпођа (Ви)тослава жена (велие)го жупана Алтомана.⁸

Јефимија „некогдаже деспотовица“ зове свога оца „господин ћесар Воихна“.⁹

Старац Исаија зове деспота Угљешу храбри деспот.¹⁰

Вук Бранковић, господар Скопља, Вучитрна, Звечана, Призрена и Приштине, помиње се само као В'лк Бранковић.¹¹ Вероватно је Вук Бранковић исто лице са оним које работник Драгослав ословљава са „господину ми великому Влку“.¹²

Шеван Мусић апострофира се „благочастиви и христољубиви господин“.¹³

*

Епитети који се дају средњевековним српским владарима различити су. Они су врло занимљиви, пуни украса и врло декоративни у извесним моментима. Тешко је у овом случају утврђивати ма шта. Овде нема принципа, него је скоро сваки епитет независан и самосталан. Повучемо ли паралелу између манастирских натписа, истакнутих на видном месту, и записа разних преписивача, видимо да су ови други развијенији, пунији, с више епитета и украса. Али и то није правило. Манастир Св. Ђорђа у Нагоричанима, каже запис, зидан је (1313) у доба „светороднаго и превисокаго краља Уроша Милутина“. А овај је манастир Милутинова грађевина. Фрат Вит из Котора помиње у Дечанима Душана као светог и превеликог и преславног господина краља. Има и других случајева.

Треба скренути пажњу још на нешто. Ова апострофирања, поред тога што су писана по угледу на византиске термине, ослављају се по који пут и на оне епитете, које срећемо у листинама и писмима званичне канцеларије српског краља. Најзад, да напоменем и оно што је и Јиречек запазио, у српским записима срећемо се с изразом „свети“ и „светопочивши“ кад је реч о умрлом владару, а тај је термин у Византији непознат.¹⁴ Израз

¹ Записи I, 11; ² Ib. I, 143; III, 4937, 5047; ³ Ib. I, 102; ⁴ Ib. I, 71, 72, 74, 76; ⁵ Ib. III, 4937; ⁶ Ib. I, 71; ⁷ Ib. I, 76; ⁸ Ib. I, 136; ⁹ Ib. I, 197 v. 1, 203; ¹⁰ Ib. III, 4944; ¹¹ Ib. III, 5011, 5025; ¹² Ib. III, 5548; ¹³ Ib. VI, 10028. ¹⁴ Историја Срба III, 16

„господин“ у апострофирањима западњачког је порекла.¹ Врло је занимљиво да се Урош, Милутин и Душан помињу још за живота као „светородни“,² а Душан се помиње још и као „свети“, иако жив.³

*

Поређана азбучним редом, апострофирања српских владара у записима дају ову листу:

благоверни господин
благоверни (краљ, цар, кнез)
благоверни и богочастиви и самодржавни
благоверни и всеблагонарочити господин
благоверни и самодржавни
благоверни и свети и славни и превисоки господин
благоверни и христољубиви
благоверни и христољубиви и богом просвећени господин
благоверни и христољубиви и богом храними господин
благородни и богочастиви и богољубиви
благочастиви
благочастиви господин
благочастиви и богом државни светородни господин
благочастиви и светородни
благочастиви и христољубиви
благочастиви и христољубиви и светородни превисоки
самодржавни господин
богом даровани и богом просвећени и прослављени и
превисоки
богом храними и светородни превисоки и крепки само-
држац и храбри краљ
благочастиви и светородни господин краљ
в Христа Бога благоверни краљ
велики кнез
велики у милостињи
господин (краљ, цар, деспот)
господин превисоки
краљ
мили господин
многокрасни
правоверни краљ
првовенчани краљ
првовенчани краљ кир

¹ Историја Срба III, 15; ² Ib. III, 16; ³ Записи I, 63.

пребољши и превисоки краљ
 превисоки господин
 превисоки краљ
 превисоки и светородни краљ
 самодржни господин
 свети
 свети господин
 свети и преподобни господин
 свети и преподобни и богоносни
 свети и превелики и преславни господин
 светородни и велики господин
 светородни и превисоки краљ
 славни господин
 христољубиви
 христољубиви и велики краљ
 цар.

Миодраг Ал. Пурковић.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Одлуке Св. арх. синода.

О сузбијању алкохолизма у народу.

Поводом преставке Југословенског Савеза Трезвености, Свети архијерејски синод у својој данашњој седници, под Син. бр. 7224/Зап. 1712 од 8.VII/26.VI 1933 г. донео је ову одлуку:

„Препоручити Преосвештеним Г. Г. Епархиским Архијерејима да путем свештенства сузбијају алкохолизам код нашег народа, пошто је то и у духу хришћанске науке и да указују на зла и невоље које потичу од алкохолизма“.

Из Црквеног суда Епархије браничевске Бр. 4957/933 г

Нико се има тумачити чл. 210 т. 5 Ц. Устава.

На основу одлуке Светог архијерејског синода под Син. бр. 6583/Зап. 1429 од 19.VI.1933 г. част Нам је доставити Вам одлуку Светог архијерејског сабора АСБр. 143/Зап. 76 т. X. од 23/10. V, 1933 године, а која гласи:

„У тумачењу чл. 210 т. 5. Црквеног Устава констатује се: да је тачка 6 члана 174 Закона о Црквеним властима одговарала тачки 5 чл. 210 Црквеног Устава, а казна предвиђена чл. 210

Црквенога Устава (губитак парохиске службе, односно звања) има се разумети као губитак парохије, односно звања за свагда“.

Из Црквеног суда Епархије браничевске Бр. 4599/933 год.

Прослава Светог Саве у школама.

Свети архијерејски синод под Син. бр. 6304/Зап. 1453 од 8.21. VI. 1931 год. упутио је акт ове садржине:

„Господин Министар просвете 31. XII. 1932 год. ПБр. 52333 у предмету прослављања Св. Саве по школама издао је ово наређење:

1) У школама са хомогеном православном омладином распоред свечаности обавиће се по споразуму црквене и школске власти.

2) У школама где православна младеж чини већину, али има и других вероисповести у приличном броју, црквени обред за православне ученике обавиће се од опште државне свечаности и то ако се црквени обред изврши одмах после јутрења, то јест од 8—9 часова, државна школска свечаност може почети у 11 часова. Ако црквена власт не може обред да сврши пре службе црквени обред ће се свршити пре подне, а државна свечаност од 14 часова па даље.

3) У школама где православни ученици чине мањину црквени обред за православне извршити у цркви или у једној за тај дан и за ту сврху одвојеној учионици, али свакако не у дворани где ће се обавити државна свечаност.

4) У сваком случају обратити пажњу на то да се прослављање Св. Саве као народног просветитеља схвати, осети код ученика и родитеља као општи народни празник. У том смислу, нарочито у мешовитим школама обратити пажњу на сам програм свечаности (говори декламације, песме) како би све било у широком духу верске сношљивости и народног јединства.

На интервенцију Његове Светости Патријарха Господина Варнаве Господин Министар Просвете повукао је своје горње наређење и варедио да се прослава Св. Саве по школама врши као и до сада.

Свети архијерејски Сабор по рассмотрењу исвештаја Светог архијерејског синода по овом питању у седници својој од 18/5 маја тек. год. АСБр. 9/Зап. 56 донео је ову одлуку:

„Узети на повољно знање став у наведеном акту Његове Светости Патријарха по овом питању, тога се држати и не потрзати сада ово питање код Господина Министра Просвете.“

Извештавајући о томе, а у смислу одлуке Светог архијерејског синода под горњим бројем и датумом част Нам је умолити Вас да изволите водити рачуна о томе како се врши прослављење Св. Саве у подручној Вам Епархији.“

О сузбијању шкрења књига противних православном учењу.

Свети архијерејски синод под Син. бр. 6607/Зап. 1621 од 20.VI.-3.VII.1933 год. донео је ову одлуку:

„Известити Преосвештену Г. Г. Епархиске архијереје да се у народу растурају и продају књиге „Духовни живот“, „Народне духовне религиозне песме“, Утешитељ болних и невољних у чудесима Пресвете Богородице“ и „Прва и последња посланица Чеде Мијатовића Србима и Српкињама“ спиритистичког садржаја и позвати их да преко подручног свештенства сузбијају ширење ових књига пошто су противне православном учењу.“

Из Црквеног суда православне Епархије бравичевске Бр. 4773 од 5/18.VII. 1933 год.

О осуствовању свештеника.

Свети архијерејски синод под Син. бр. 7859/зап. 1892 од 1/14 јула тек. год. изволео је доставити акт следеће садржине:

„Поводом тога што поједини Г. Г. Епархиски Архијереји достављају Светом архијерејском синоду молбе свештеника подручних им епархија, ради осуства по приватном послу или ради лечења, Свети архијерејски синод с обзиром на чл. 21 Уредбе о додацима на скупоћу и § 87 чиновнич. закона, а имајући у виду чл. 102 тач. 24 Цркв. Устава по коме пропису спада у надлежност епархиских архијереја да свештенству подручних им епархија дају осуства на својој седници под горњим бројем и датумом одлучио је:

„1) Да се Г. Г. Епархиски Архијереји при давању осуства свештеницима, који примају принадлежности по уредби о додацима на скупоћу придржавају чл. 21 Уредбе о додацима, а Г. Г. Архијереји за чије свештенство важи закон о чиновницима поступају по § 87 чинов. закона по којим законским прописима свештеници на осуству по приватном послу дуже од 40 дана односно дуже од два месеца по чиновничком закону, у једној календарској години, немају права на принадлежности, које примају по тим прописима за време преко тога рока.

Стога да при доношењу одлуке о осуству одлучују и о томе да ли дотичном свештенику, с обзиром на горње законске прописе припада право на принадлежности за време осуства па

у случају да му не припада да о томе извести наредбодавца II степена ради управљања при састављању платних спискова.

2) Да се при давању осуства ради лечења, за време које свештеници имају право на принадлежности, увек тражи уверење лекарске комисије.

3) Да се у смислу одлуке Светог архијерејског сабора АСБр. 41 (зап. 199 из 1933 године оболелим свештеницима постављају помоћници тек после годину дана боловања и када се докаже да не могу да врше своју дужност а за време боловања да их замењују суседни свештеници.

4) Да се у сваком случају давање осуства било по приватном послу, било ради лечења извештава и Свети Архијерејски синод“.

Из канцеларије Цркв. суда Епархије браничевске 18/31 августа 1933 год. Бр. 4973.

Одлуке Арх. власти.

І. Рукоположени.

Његово Преосрештенство Епископ браничевски Господин Др. Јован рукоположио је на св. архијерејским литургијама у чин ђакона и презвитера ове свршене богослове:

1) Данило Живковић за ђакона 13/26. VII а за презвитера 14/27. VII 1933 године;

2) Стеван Стевановић за ђакона 7/20 VII а за презвитера 20. VII/2. VIII 1933 године;

3) Слободан Станојевић за ђакона 20. VII (2.VIII) а за презвитера 24. VII/6. VIII 1933 године;

4) Борис Јаковљевски за ђакона 24. VII/6. VIII а за презвитера 31. VII/13. VIII 1933 године;

5) Љубомир Петровић за ђакона 30. VII/13. VIII 1933 год.;

6) монах Серафим Лисевицки за јерођакона 2/15.VIII.1933. године;

7) јерођакон Нифонт Јевремовић за јеромонаха 2/15.VIII 1933 године;

8) Димитрије Стојковић за ђакона 6/19.VIII а за презвитера 7/20.VIII.1933 године,

9) искушеник Милорад Радовановић пострижен за монаха у манастиру Витовници 15/28 VIII.1933 г. и добио име Платон.

10) Витомир Марковић за ђакона 24.VIII а за презвитера 28.VIII/10.IX.1933 године;

11) Миладин Томић за ђакона 22.VIII а за презвитера 25.VIII/6.IX.1933 године;

12) Чедомир А. Луковић за ђакона 4/17.IX а за презвитера 8/21.IX.1933 године;

13) Ђура Тодоровић за ђакона 8/21.IX а за презвитера 9/22.IX.1933 године.

II. Примљени у клир.

Његово Преосвештенство Епископ браничевски Господин Др. Јован изволео је примити у клир Епархије браничевске:

1) јереја Милана Перовића, пароха I босиљградског (скопска Митрополија) одлуком Е. Бр. 1460 од 7/VIII.1933 год.

2) Ђуру Тодоровића, свршеног богослова клирика црногорско-приморске Епархије, одлуком ЕБр. 1460/933 год.

3) Чедомира А. Луковића, свршеног богослова клирика Епархије жичке одлуком ЕБр. 1727/933 год.

III. Постављени за помоћника архијерејских намесника.

Његово Преосвештенство Епископ браничевски Господин Др. Јован изволео је на основу чл. 159 Устава срп. православне цркве поставити за помоћнике архијерејским намесницима и то:

1) за срез пожаревачки јереја Данила Радовановића, пароха V. пожаревачке парохије — ЕБр. 1780/933 г.

2) за срез подунавски јереја Милана Ф. Благојевића, пароха V. смедеревске парохије — ЕБр. 1779/933 год.

3) за срез рамско-голубачки јереја Атанасија Илића, пароха великоградичанског — ЕБр. 1787/933 год.

4) за срез параћински јереја Драгутина Маринковића, пароха IV параћинског — ЕБр. 1781/933 год.

5) за срез ресавски јереја Петра Ж. Петровића, пароха свијачког — ЕБр. 1783/933 год.

6) за срез орашки јереја Милана Дрењаковића прив. пароха II милошевачког — ЕБр. 1778/933 год.

7) за срез млавски јереја Нацка Величковића, пароха забрђског — ЕБр. 1785/933 год.

8) за срез раванички јереја Александра Илића, пароха III ћупријске парохије — ЕБр. 1782/933 г.

9) за срез моравски јереја Петра Гојнића, прив. пароха II породинске парохије — ЕБр. 1777/933 год.

10) за срез звишки јереја Драгутина Радовановића пароха II кучевске парохије — ЕБр. 1787-933 год.

11) за срез хомољски јереја Витомира Марковића, пароха I лазничког — ЕБр. 1786-933 г.

IV. Постављења и премештаји.

1) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1280 од 17-30 јула 1933 г. новорукоположени јереј Данило Живковић, постављен је за привременог пароха новообразоване бигреничке парохије.

2) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1460 од 7.VIII.1933 г. јереј Милан Д. Перовић, парох босиљградски постављен је за привременог пароха бистричке парохије.

3) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1738 од 5-18.IX.1933 г. јереј Димитрије Стојковић постављен је за привременог пароха малоорашког.

4) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1440 од 4.VIII.1933 г. јереј Богомир Поповић пр. парох барски постављен за привременог пароха новообразоване парохије витаначке.

5) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1510 од 1-14.VIII.1933 год. сабрат ман-ра Манасије јерођакон Мирон (Јовичић) постављен је за прив. намесника ман-ра Манасије.

6) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1510 од 1-14.VIII.1933 год. јерођакон Георгије (Веселиновић) сабрат ман. Витовнице постављен је за привр. намесника манастира Витовнице.

7) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1661-933 г. јереј Војислав Стојиловић постављен је за привременог пароха новообразоване шевичке парохије.

8) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1497 од 5-18.VIII.1933 год. ђакон Љубомир Петровић постављен је за ђакона у Ћуприји.

9) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1520 од 8.IX.1933 г. јереј Драгутин Радовановић капелан костодачки постављен је за прив. пароха II кучевске парохије.

10) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1631 од 1-14.IX.1933 год. јереј Витомир Марковић постављен је за привр. пароха I лазничке парохије са седиштем у Жагубици.

11) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1760 од 9-22.IX.1933 год. протојереј Бошко Анимиовић, капелан скобаљски кажњен премештајем за капелана кисељевског.

12) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1264 од 26.VIII-8.IX.1933 г. јереј Александар Калер заменик (капелан) II брзоходски постављен је да привремено опслужује нову миријевску парохију.

13) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1518 од 9-22.IX.1933 год. јереј Миладин Томић постављен је за прив. пароха буковског.

14) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1393 од 21.VII-3.VIII.1933 г. Јереј Стеван Стевановић постављен је за привр. пароха кулског.

15) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1727 од 3-16.IX.1933 год. јереј Чедомир Луковић постављен је за заменика (капелана) ко-столачког.

16) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1566 од 27.IX-9.X.1933 г. јереј Ђура Тодоровић постављен је за заменика (капелана) пароху топоничком.

V. **Одликовани.**

1) Одлуком Архијерејске власти ЕБр. 1228 од 30.VII-12.VIII 1933 г. одликован је правом ношења црвеног појаса јереј Драгољуб Тодоровић, парох десински за ревносно вршење вероучитељске дужности и примерног свог живота.

2) Одлуком Арх. власти ЕБр. 2868 од 24.IX-7.X.1933 год. одликован је правом ношења протске камилавке јереј Богдан Тодоровић, парох великспански за заслуге на подизању цркве у селу Радовању.

VI. **Унапређења и наименовања.**

1) Одлуком Арх. власти ЕБр. 1763 од 10-23.IX.1933 год. јереј Јован Николић, парох ливадички и в. д. Арх. намесника среза моравског утврђен је за сталног Архијер. намесника среза моравског.

2) Одлуком арх. власти ЕБр. 1764 од 10-23.IX.1933 год. јереј Бранислав Милић, парох II петровачки и в. д. Арх. намесника среза млавског утврђен је за сталног Архијерејског намесника среза млавског.

VII. **Одобрена осуства.**

Архијерејска власт одобрила је осуство:

1) јереју Василију К. Поповићу, прив. пароху осипаоничко-луговачком одлуком ЕБр. 1610-1933 г. месец дана ради бањског лечења.

2) протојереју Вучети Стојановићу, пароху I парафинском ЕБр. 1601 1933 г. месец дана ради бањског лечења.

3) јереју Божидару Спасићу пароху липском одлуком ЕБр. 1530 од 17-30.VIII.1933 год. двадесет дана ради бањског лечења.

4) јереју Симеону Гробачеву пароху зеленичком одлуком ЕБр. 1711 1933 год. три дана.

- 5) јереју Драгољубу Тодоровићу пароху десинском одлуком ЕБр 1713/1933 год. седам дана.
- 6) јереју Радисаву Крупежевићу пароху III смедеревском одлуком ЕБр. 1667/1933 г. месец дана ради лечења у Скобаљу.
- 7) јереју Милошу Вучковићу, пароху макачком одлуком ЕБр. 1712/1933 год. три дана ради личних послова.
- 8) јереју Гљебу Кајатковском, пароху сењском одлуком ЕБр. 1821/1933 год. три дана ради личних послова.
- 9) протојереју Филипу Благојевићу, арх. намеснику среза подунавског одлуком ЕБр. 1775/1933 год. десет дана ради лечења у Нишкој бањи.
- 10) јереју Данилу Радовановићу пароху V пожаревачке парохије одлуком Ебр. 1502/1933 год. двадесет дана ради лечења.
- 11) јереју Љубомиру Радовановићу пароху II пожаревачком одлуком ЕБр. 1501/1933 год. четрдесет дана ради лечења.
- 12) јереју Михаилу Радовановићу, пароху кобиљском одлуком ЕБр. 1498/1933 год. 15 дана ради породичних потреба.
- 13) јереју Паанти Поп-Ристићу пароху лучичком одлуком ЕБр. 1523/1933 год. двадесет три дана ради лечења.
- 14) јереју Арсенију Стојиловићу, пароху I четерешком одлуком ЕБр. 1519/1933 године десет дана ради фамилијарних послова.
- 15) протојереју Бошку Аћимовићу, капелану скобаљском одлуком ЕБр. 1578/1933 год. седам дана за одлазак у Кладурово породичним послом.
- 16) јереју Божи Пандуровићу, пароху II медвеђском одлуком ЕБр. 1563/1933 год. двадесет пет дана ради лечења у бањи.
- 17) протојереју Павлу Лукићу, Архијереј. намеснику ресавском одлуком ЕБр. 1585/1933 год. двадесет један дан ради одласка у бању.
- 18) јереју Милану Бранковићу, пароху I лозовичке парохије одлуком ЕБр. 1538/1933 год. двадесет један дан ради лечења.
- 19) јереју Алексеју Черненку пароху крњевском одлуком ЕБр. 1525/1933 год. двадесет дана ради лечења.
- 20) јереју Петру Јовановићу, пароху браничевском одлуком ЕБр. 1628/1933 год. 5 дана, а одлуком ЕБр. 1682/1933 год. десет дана осуства.
- 21) јереју Атанасију Илићу, пароху II вел. градиштанском одлуком ЕБр. 1634/1933 год. три дана.
- 22) јереју Душану Николићу, пароху средњевском одлуком ЕБр. 1683/1933 год. три дана.

23) јереју Војиславу Стојиловићу, пароху вел. поповачком одлуком ЕБр. 1565/1933 год. четири дана осуства ван Епархије.

VIII. Отпуштени из клира.

1) Одлуком Архијерејске власти ЕБр. 1740 од 5-18.IX.1933 г. дат је канонски отпуст јерођакону Георгију (Веселиновићу) сабрату манастира Витовнице за Епархију захумско-херцеговачку.

2) Одлуком Архијерејске власти ЕБр. 1834/1933 г. дат је канонски отпуст јерођакону Авакуму (Божидаревићу), сабрату манастира Витовнице за Епархију нишку.

IX. Кажњени.

1) јереј Никола Вуковић, привремени парох грабовачки одлуком Архијерејске власти ЕБр. 1720/1933 г. кажњен је са седам дана епитимије за дело из чл. 208 т. 3 и 6 Устава српске православне цркве.

2) јереј Сава Миловановић, парох дубички одлуком Арх. власти ЕБр. 1469/1933 г. кажњен је укором за дело из чл. 208 т. 6 Устава срп. прав. Цркве,

X. Постриг у монаштво.

На основу одлуке Архијерејске власти ЕБр. 1123 од 7-20 VI.1933 г. пострижен је на дан 25.VI-8.VII.1933 г. у манастиру Миљкову у расу и камилавку искушеник овог манастира Сергие Паул, који је при постригу добио име Иов.

XI. Умрли.

1) Јереј Момир Кнежевић, парох II голубачке парохије умро је 13-26 јула 1933 год.

2) Јереј Љубомир Путниковић, умировљени парох мајилувачки умро је 10-23.IX.1933 године.

3) Јереј Симеон Гобрачев, парох зеленички умро је 12-25. X.1933 године.

Бог да им душу прости!

ХРОНИКА.

Канонске посете.

Његово Преосвештенство Др. Јован, и ако се приближује време одласку у ново определење у Ниш, ипак није хтео оставити ни наш „Звижд“ и „Хомоље“, а да им не учини високе посете.

У путу за наш „Звижд“ Њ. П. свратио је у м-р Туман и уочи Преображења одслужио бдење и сутра дан Св. литургију. Народа је у цркви било доста и без мало су се сви причестили.

Цео дан на Преображење Њ. П. са својом пратњом предао је у манастиру а сутра дан у недељу 7/20 августа т. г. око 7 часова, преко села Ракове Баре и Турије, кренули се за Кучево.

У селу Турији Њ. Преосвештенство Епископ дочекан је од мноштва народа из села Турије и изасланства в. Кучева.

Како у селу Турији од пре 3—4 године постоји капела, то се је свратило у капелу где је Господин Епископ поучио присутне, о вршењу својих грађанских дужности, а по том се кренуо за в. Кучево.

У средини в. Кучева била је маса народа и члан црквено-општинског Управ. Одбора поздравио је Њ. Преосвештенство а по том се цела литија кренула ка цркви. Поздравима и бацању цвећа није било краја.

У цркви кучевској Св. литургија је почета у 8 часова а завршена у 10³⁰ час. Народа је била препуна црква.

Говор Њ. Преосвештенства како у цркви, тако и појединим преставницима корпорација деловао је тако да су сви били усхићени и задовољни.

По свршетку Св. литургије, учињене су неколике посете преставницима власти и угледнијим грађанима. А по ручку, на коме су сем мештана били и преставници општинских власти из целог „Звижда“, — Њ. Преосвештенство Епископ посетио је села Нересницу и Дубоку и у оба села извршио водоосвећење кропио народ и поучио: о вери и чувању својих лепих српских обичаја.

Пада уочи, да је ово прва посета селу Дубоки од стране црквених високодостојника, те је у толико дочек, и ако доцкан пред мрак, био срдачнији.

Из села Дубоке Њ. П. са својом пратњом, вратио се је право у своју резиденцију у Пожаревац.

После 3 недеље т. ј. 9 септембра (27 августа) т. г. Њ. Преосвештенство Господин Епископ посетио је и наше „Хомоље“ и у недељу уочи Св. Усејкована одслужио Св. литургију у цркви Жагубичкој.

Кад се упореди дочек у „Звижду“ и у „Хомољу“ не може се видети разлике, јер је народ свуда весео и усхићен и радо-

стан овако високим посетама, а да је тако, може се ценити и по речима из поздравног говора преставника црквене општине жагубичке, да су остављени од свију и свакога и да њихов забачени крај нико не посећује и на њега не обраћају пажњу, па су упрли своју једину наду на Бога и Цркву.

И заиста у очима свију могла се је приметити само радост и весеље и жеља, да им високи гости долазе.

После свршене Св. литургије и одржаног говора у коме је Њ. П. народ поучио о дужностима млађих према старијим и обратно био је пријем појединих корпорација и посета грађана А по ручку ишло се је у село Лазницу и на месту где ће да подижу цркву Њ. Преосвештество Господин Епископ извршио је водоосвећење, окрепио народ и поучио га о чувању своје прадедовске вере.

Сутра дан на Св. Усјековање по свршеном јутрењу богослужењу у цркви жагубичкој Њ. Преосвештенство са својом пратњом свратио је у цркву Тршку (једну од најстаријих наших храмова) и служио Св. литургију.

Уз пут за м-р Горњак где се је преноћило Њ. Преосвештенство је свратио и у в. Крепољин, те је и ту пред масом света извршио водо-освећење, народ покropио и поучио слози и љубави.

У своју резиденцију Пожаревац Њ. Преосвештенство Господин Епископ вратио се је тек сутра дан (30 августа) 12 септембра т. г.

Устоличење Његовог Преосвештенства епископа нишког г. др. Јована

На дан 23 септембра о. г. Пожаревац је свечено испратио свога архијереја. Ујутру у 7 часова у пожаревачкој Саборној цркви одржано је молебствије за испраћај г. епископа на његову нову дужност. У цркви се у име свештеника опростио са г. епископом г. Данило Радовановић, свештеник изневши врлине и лепо опхођење г. епископа са свештенством и грађанством. Затим се епископ г. др. Јован захвалио на овоме говору рекавши, да га је у вршењу његове архипастирске дужности увек руководио принцип највишег добра, на крају се захвалио свима свештеницима и грађанима, што је увек наилазио на опште разумевање. У цркви су били присутни командант места пуковник г. Стојан Марјановић са свима официрима. Тако су били присутни г. директор гимназије и сви претставници културних и хуманих уста-

нова у Пожаревцу. На станици се са епископом г. Јованом опростио у име грађана града Пожаревца одборник г. М. Илић. кратким и лепим говором. Г. епископ је затим одговорио г. Илићу.

У суботу 23 о. м. по подне допутовао је у Ниш нови епископ нишки Његово Преосвештенство г. др. Јован. У пратњи Његовог Преосвештенства, поред великог броја свештенства дошли су као изасланици Св. архијерејског синода: митрополит скопски г. Јосиф и епископ тимочки г. Емилијан и преставници из његове бивше епархије: из ц. суда браничевске епархије в. д. арх. заменика протојереј Добривоје Лучић, чланови суда: протојереј Драг. Поповић и Д. Благојевић. Из епахр. савета: потпретсед. упр. одбора и претсед. цркв. општ. пож. г. Д. Богојевић, адвокат; адвокат г. Аца Јанковић, секретар ц. општ. пожарев.; свешт. Христифор Јовановић, благајник ц. општ. пожарев.; члан г. Селинкић, претсед. ц. општ. петровачке; г. Ничота, члан Еп. упр. одб., претсед. ц. пев. друштва; арх. намесници, протој.: пожаревачки С. Пајевић, смедерев. Ф. Благојевић, В. градишки Р. Марјановић, петров. Б. Милић, моравски Ј. Николић, парох параћински Маринковић, старешине мра: Раванице архим. Макарије, Манасије синђел Павле. Тога дана је Ниш, резиденција епископа нишке епархије, имао свечан изглед. Све становништво Ниша изишло је у сусрет своме новом архипастиру, да му на првом кораку покаже своју оданост, да му при првом виђењу открије своју хришћанску душу.

На нишкој жељезничкој станици, поред великог броја грађанства и ученика средњих школа, новог епископа нишког дочекали су претседник општине нишке инжењер г. М. Чавдаревић-командант дивизије г. Ристић, подбан г. Р. Тодоровић и др. Док је воз улазио у станицу свирала је музика железничког музичког друштва „Константин“. По изласку из воза Његово Преосвештенство г. д-р Јована поздравио је у име грађана града Ниша претседник нишке општине г. М. Чавдаревић речима:

Ваше Преосвешћенство!

Као претставнику града Ниша, додељена ми је једна од најпријатнијих дужности, да Ваше Преосвешћенство — нашег новог Архиепископа, који стиже на ово место, поздравим у име свију представника и корпорација града Ниша у име целокупног грађанства са:

Добро нам дошли!

Грађани града Ниша и његове околине, као и цео народ Ваше нове епархије, прожепти су оним традиционалним духом који је веру у Бога и Спасиоцеља везао нераз-

лучиво са националним осећајима и осјосјоби овај народ за вековну борбу и паињу са геслом за »Крст Часни и Слободу Злаиу«.

Са оваквом вером и убеђењем наш је народ имао неискрпљив извор за сва своја национална прегнућа, не презајући ни од највећих жршава, да би постигао своје велике националне идеале. И данас када се је тај вековни сан нашег народа испунио, своју слободу извојевао и јединство шроименог народ сировео, једина му је жеља да ове шековине и очува. И као што му је вера у борби за остварењем својих идеала помогла, нека му и данас послужи за сиварање јединствене Југословенске Нације, која ће по угледу на своје бесмртнике све жривоваићи за славу и част мучно стечене велике и лепе Домовине.

Ето Ваше Преосвештенство, ми Вас дочекујемо са таквим осећајима са искреном и ошвореном љубављу према своме Архиепископу, коме смо решени даићи сваку подршку у делима за добро Нашег Великог Краља и Ошацибине.

Живели!

После овог поздрава г. Чавдаревића Његово Преосвештенство г. др. Јован захвалио се је на срдачном дочеку претседнику Нишке општине, претставницима грађанских и војних власти и грађанству града Ниша. Између осталог епископ г. др. Јован исказао је своју радост што долази у древни и горди град Ниш, што узима у своје руке крмилу епархије нишке и што од сада постаје грађанин града Ниша. После овога се је Његово Преосвештенство г. др. Јован поздравио са претседником општине и претставницима власти и хуманих и просветних друштава. Кад је ово завршено онда се г. епископ са претседником општине одвезао до угла Обреновићеве и Пашићеве улице, праћен великом поворком свештенства и грађана. На углу Обреновићеве и Пашићеве улице новог епископа г. др. Јована очекивало је нишко свештенство на челу са баном Моравске бановине г. Миланом Николићем. Када је нови епископ стигао са својом пратињом и поздравио се са баном г. Николићем формирана је процесија до Саборне цркве. Улицама којим је процесија пролазила са једне и друге стране сачињавали су шпалир ученици свију школа и грађанство, које је радосно клицало свомо новом архиепископу, а пред црквом су биле постројене две почасне чете војске на челу са

музиком и заставама. У црквеној порти су стајала сва нишка ху мана друштва.

При улазу у Саборну цркву новог епископа је поздравио председник Нишке црквене општине г. Ј. Цветковић, сенатор. Г. Цветковић је између осталог изразио своју радост, што му је пала у део ретка част, да баш он поздрави новог архипастира при његовом првом уласку у нишку Саборну цркву, где се скупљају на молитву грађани града Ниша, места у коме се родио св. цар Константин и у коме је живела његова мати св. царица Јелена. У самој цркви, после кратког молествија, поздравио је новог епископа у име свештенства вртојереј г. Н. Недељковић. По завршеном говору г. Недељковића, епископ г. др. Јован у пратњи чланова Св. архијерејског синода, митрополита скопског г. Јосифа и епископа тимочког г. Емилијана, попео се на солеју и одржао говор, у коме је између осталог казао, да му је позната велика улога Ниша кроз хришћанску и нашу националну историју, да су му познате све светиње нишке епархије, које ће он предано чувати. На крају говора Његово Преосвештенство г. др. Јован захвалио се свима на срдачном пријему У 6 часова увече одржано је бденије у Саборној цркви.

Свечани чин устоличења извршен је сутра дан, у недељу 24 о. м. у присуству изасланика Њ. В. Краља, бана г. Николића, председника цивилне и црквене општине, великог броја грађана и свештеника из целе епархије. Свечаност је почела Св. архијерејском службом на којој су чинодејствовали Његово Високопреосвештенство митрополит скопски г. Јосиф и Њихова Преосвештенства г. г. Јован и Емилијан уз асистенцију дванајест свештеника и четири ђакона. После архијерејске службе Његово Високопреосвештенство г. Јосиф, као изасланик Св. Синода и Њ. Светости Патријарха — извршио је устоличење и увео у трон епископа нишког г. др. Јована. У своме говору, у коме је митрополит г. Јосиф представио новог епископа грађанству и свештенству нишке епархије, између осталог казао је, да је Св. архијерејски сабор вођен духом светим изабрао Његово Преосвештенство г. др. Јована за достојног наследника славних нишких епископа од којих су многи били и мученици за веру Христову и слободу наше отаџбине. Познавајући рад и карактер епископа г. др. Јована Св. архијерејски сабор је учинио најбољи избор, кад је њега наименовао за епископа наше највеће епархије. После свечаног увођења г. др. Јована у трон нишких епископа изасланик Министарства правде г. Љубисав Поповић прочитао је указ

Њ. В. Краља, којим се за епископа нишке епархије поставља
Њ. Преосвештенство г. др. Јован досадањи епископ браичевски.

По свршеном чину устоличења одржао је Њ. Преосвештенство г. др. Јован прву своју проповед, изрекао је прву своју посланицу као епископ нишке епархије, коју на уводном месту доносимо у целини.

По изласку из цркве нови епископ је први пут примио претставнике војних и цивилних власти града Ниша, као и претставнике свих културних, просветних и хуманих установа, који су му том приликом честитали устоличење. Међу првима били су: изасланик Њ. В. Краља, бан Моравске бановине, председник Нишке општине, претставници разних удружења, директори гимназија и многобројно свештенство из целе епархије.

У подне истога дана одржан је свечани банкет на коме су пале многе здравице Њ. В. Краљу и новом епископу г. др. Јовану

Белешке.

У Београду Зрињска 50, под редакцијом Г. Најдановића Димитрија, професора, излази часопис „Пуш“ једанпут двомесечно, стаје 50 дин. годишње а свака свеска има 4 табака.

Циљ је овог одличног часописа да морални и интелектуални ниво данашњег друштва подигне, да људе упозна са њиховим задатком, дужностима и циљем.

На овом часопису сарађују неколико професора универзитета, Епископ Николај, неки професори средњих школа и др.

Часопис се бави религијским, научним и философским проблемима.

М. Д.

Редакција свеске завршена је 29.X/(11.XI).1933 г. Свеска је издана 20.XI/(3.XII) 1933 г.

Одговорни уредник: **Богдан Жиропађа**, писар Црквеног Суда

Штампарија Ђорђа Наумовића у Пожаревцу.

САДРЖАЈ

— по писцима —

А. С. М.	Белешке	стр.	90
"	Прикази	"	136
Барјактаревих Живко:	„Рад парохиског свештеника у слободном времену“	"	176—180
Вељковић Надежда:	Пожаревац и околина кроз историју	"	83—87,
Драговић Мирко:	Браничевски епископи	"	37—41
"	Манастир Витовница	"	120—127
"	"	"	162—168
Илић Др. Јордан:	Значај религије за васпитање	"	26—32
"	Циљ васпитања женске деце	"	60—69
"	Суштина и схватање божањског откровења	"	113—119
Јован епископ:	О царском позиву	"	18—25
"	О срцу	"	51—59
"	Посланица	"	155—162
Јосиф Др. Радивој:	„Доказивање Духа и силе“	"	103—113
Миладиновић Ј. Мих.:	Грађа за биографију патријарха Димитрија	"	69—78
"	"	"	128—135
"	"	"	168—173
Милићевић Ал.:	Босије као црквени беседник	"	78—83
Пурковић Ал. Миодрог	О Браничеву и за Браничево	"	32—37
"	Неколико прилога српској историји	"	41—43
"	Приказ на Пожаревачку Мораву Мих. Ј. Миладиновић	"	43—45
"	Две напомене средњевековној српској црквеној историји	"	88—89
"	Неколико нових бележака о Пожаревцу	"	137—138
"	Апострофирања српских владара у Средњем Веку	"	181—192
Ст. П. П.	Рановачка погибија	"	173—176

СА Д Р Ж А Ј

Неслужбени део:

Епископ Јован: Посланица свештенству и пастви упућена приликом устоличења за Епископа нишке епархије	стр. 155—162
М. Драговић, проф.: Манастир Витовница (наставак) -	стр. 162—168
Мих. Ј. Миладиновић, директор гимн. у пенз.: Грађа за биографију патријарха Димитрија - - - -	стр. 168—173
Ст. П. П.: Рановачка погибија - - - - -	стр. 173—176
Кивко Барјактаревих, парох дреновачки: Рад парохиског свештеника у слободном времену - - - -	стр. 176—180
Миодраг Ал. Пурковић: Апострофирања српских владара у Средњем веку - - - - -	стр. 181—192

Службени део:

Одлуке Св. арх. синода: О сузбијању алкохолизма у народу; како се има тумачити чл. 210 т. 5 Црквеног Устава; прослава Свегос Саве у школама; о сузбијању ширења књига противних православног учењу; о осуствовању свештеника - - - -	стр. 192—195
Одлуке Арх. власти: рукоположени; примљени у клир; постављени за помоћника архијерејских намесника постављења и премештаји; одликовани; унапређења и наименовања; одобрена осуства; отпуштени из клира; кажњени; постриг у монаштво; умрли - -	стр. 195—200
Хроника: канонске посете; устоличење Његовог Преосвештенства Епископа нишког г. д-р Јована - -	стр. 200—206
Белешке: препорука за претплату на часопис „Пут“ -	стр. 206